II. ULUSLARARASI
OSMANLI DÖNEMİNDE YEMEN SEMPOZYUMU
16-18 Kasım 2017

2nd INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON YEMEN UNDER THE OTTOMAN RULE
16-18 November 2017

المؤتمر الدولي الثاني حول اليمن فى العهد العثماني الثاني

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü
Doktora Salonları

PROGRAM VE BİLDİRİ ÖZETLERİ
PROGRAMME/ABSTRACTS

T.C.
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON
AJANSI BAŞKANLIĞI

T.C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

İstanbul 2017

II. ULUSLARARASI OSMANLI DÖNEMİNDE YEMEN SEMPOZYUMU (1833-1924)

16-18 Kasım 2017

2nd INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON YEMEN UNDER THE OTTOMAN RULE (1833-1924)

16-18 November 2017

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Doktora Salonları

PROGRAM VE BİLDİRİ ÖZETLERİ

PROGRAMME/ ABSTRACTS

İstanbul 2017

SEMPOZYUM ONURSAL BAŞKANLARI

Prof. Dr. Mahmut AK (İstanbul Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Refik TURAN (Türk Tarih Kurumu Başkanı)

Dr. Serdar ÇAM (TİKA Başkanı)

SEMPOZYUM YÜRÜTÜCÜLERİ

Prof. Dr. İdris BOSTAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Uşak Üniversitesi ve İslam Tarihçileri Derneği Başkanı/Türkiye)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Faruk BOZGÖZ (İstanbul Medeniyet Üniversitesi/Türkiye)

Prof. Dr. Güray KIRPIK (Türk Tarih Kurumu/Türkiye)

Prof. Dr. Ayşegül KOMŞUOĞLU (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Uşak Üniversitesi/Türkiye)

Prof. Dr. N. Sinan TURAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Doç. Dr. Y. Yeşim ÖZER (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. M. Sait TÜRKHAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. C. Ersin ADIGÜZEL (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)

Öğr. Gör. Dr. Esma SANCAR

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Mahmut AK (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Hussain A. el-AMRİ (Sana Üniversitesi/Yemen)
Prof. Dr. Adil BAKTIAYA (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. İsa BLUMI (Stockholm Üniversitesi/İsveç)
Prof. Dr. İdris BOSTAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Ş. Tufan BUZPINAR, (İstanbul Şehir Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Nejat M. Sayem Haleel, (Sana Üniversitesi/Yemen)
Prof. Dr. Jane HATHAWAY (Ohio State Üniversitesi/ABD)
Prof. Dr. Klaus KREISER (Almanya)
Prof. Dr. Thomas KUEHN (Simon Fraser Üniversitesi/Kanada)
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN (İstanbul Fatih Sultan Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Birsel KÜÇÜKSİPAHİOĞLU (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Abdülkerim Ali Saleh el-OZAİR (Sana Üniversitesi/Yemen)
Prof. Dr. Murat ÖZYÜKSEL (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Seyyid Muhammed SEYYİD (İskenderiye Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Uşak Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Kasım ŞULUL (Harran Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Michel TUCHSCHERER (D'Aix-en-Provence Üniversitesi/Fransa)
Prof. Dr. N. Sinan TURAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Prof. Dr. Hulusi YAVUZ (Marmara Üniversitesi/Türkiye)
Doç. Dr. Amat el-Gafur el-AMİR (Sana Üniversitesi/Yemen)
Doç. Dr. Sadettin BAŞTÜRK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi/Türkiye)

Doç. Dr. Talal el-MİKHLÂFÎ (Taiz Üniversitesi/Yemen)
Yrd. Doç. Dr. Fuad Abdülvahhab el-ŞAMÎ (Sana Üniversitesi/Yemen)
Yrd. Doç. Dr. Najwa MUTAHAR (Sana Üniversitesi/Yemen)
Dr. Ebtisam el-GERAFİ (Yemen)

YÜRÜTME KURULU VE SEKRETERYA

Yrd. Doç. Dr. M. Sait TÜRKHAN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Yrd. Doç. Dr. C. Ersin ADIGÜZEL (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Araş. Gör. Ahmet TEKİN (İstanbul Üniversitesi/Türkiye)
Uzm. Ayşe BEDİR (Türk Tarih Kurumu/Türkiye)
Uzm. Selin EREN (Türk Tarih Kurumu/Türkiye)
Uzm. Yasin ARIK (Türk Tarih Kurumu/Türkiye)

II. Uluslararası Osmanlı Döneminde Yemen Sempozyumu (1833-1924)

16-18 Kasım 2017

2nd International Symposium on Yemen under the Ottoman Rule (1833-1924)

16-18 November 2017

PROGRAM/PROGRAMME

16 KASIM 2017/ 16 NOVEMBER 2017

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Doktora Salonları / İstanbul University Rectorate Bulding Doctorate Halls

KAYIT/ REGISTRATION 09.00-09.30

Açılış ve Protokol Konuşmaları / Opening Speeches 09.30-10:50

Prof. Dr. Mehmet Şeker

Sempozyum Yürütücüsü

Prof. Dr. Refik Turan

Türk Tarih Kurumu Başkanı / President of Turkish Historical Society

Dr. Serdar Çam

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı / President of Turkish Cooperation and Coordination Agency

Prof. Dr. Mohamed Mohamed Saeed Al-Shauiby

Taiz Üniversitesi Rektörü / Rector of University of Taiz

Prof. Dr. Derya Örs

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı / President of Higher Institution of Atatürk Culture, Language and History

Prof. Dr. Mahmut Ak

İstanbul Üniversitesi Rektörü / Rector of Istanbul University

Fikri IŞIK

Başbakan Yardımcısı (Teşrifleri halinde) / Deputy Prime Minister (In case he graces us with his presence)

Anadolu İnsanın Ağzından Yemen Türküleri Dinletisi

Prof. Dr. Songül Karahasanoğlu

Öğr. Gör. Erdem Şimşek

10:50-11:10 Çay-Kahve

1. GÜN - (16 Kasım 2017 Perşembe) 1st Day - (November 16, Thursday)	
11.10-12.30 **(1. Oturum - 1. Salon / 1st Session – Hall 1)**	**11.10-12.30** **(1. Oturum - 2. Salon / 1st Session – Hall 2)**
Siyaset ve Diplomasiden Yansımalar **Political and Diplomatic Reflections** **Oturum Başkanı:** Refik Turan	**Osmanlılar ve Yemen** **Ottomans and Yemen** **Oturum Başkanı:** İdris Bostan
Durmuş Akalın, Türkçe Bilmez Mehmed Ağa Vakası ve Yemen’de Mısır Etkisi Turkce Bilmez Mehmed Aga Case and the Influence of Egypt in Yemen	Amat Alghafour Abdulrahman Al-Ameer, اليمن بين حكم واليين عثمانيين حسن تحسين باشا ومحمد علي باشا 1326-1329 ه / 1908-1911 م Yemen between Two Rulers: Hassen Tahseen Pasha and Muhammed Ali Pasha (1908-1911)
Ali Sarı, Dean Anlaşması’nın Osmanlı Basınına Yansımaları Reflections of Dean Agreement on Ottoman Press	Talal Hamoud Abdo Bin Abdo Al-Makhlafi, مشاهدات سفير يمني في اسطنبول أواخر عهد السلطان عبد الحميد الثاني في ضوء رحلة أعيان اليمن إلى اسطنبول لمحد غمضان سنة 1907 Viewings of a Yemeni Ambassador in Istanbul in the Late Era of Sultan Abdulhameed the 2nd, Related to the Trips of Yemeni Representatives to Istanbul in 1907
Neven Mostafa Hassan Saad, دور ايطاليا فى عسير فى العهد العثمانى الثانى 1911-1918 The role of Italy in Assir in the Second Ottoman Era 1911-1918	Abdurrahman Abdulwahed Mohammed Al-Shuja’a, اسطنبول تستقبل علماء من اليمن في عهد السلطان عبد الحميد الثاني Istanbul Receives Yemeni Scholars during the Reign of Sultan Abdulhamid II
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**
Öğle Yemeği / Lunch Break (12.30-14.00)	

1. GÜN - (16 Kasım 2017 Perşembe) 1st Day - (November 16, Thursday)	
14.00-15.20 **(2. Oturum - 1. Salon / 2nd Session – Hall 1)**	**14.00-15.20** **(2. Oturum - 2. Salon / 2nd Session – Hall 2)**
Osmanlı Döneminde Yemen'de İdari Yapı **Administrative Structure in Yemen during the Ottoman Period** **Oturum Başkanı:** Abdülkerim Özaydın	**Yemen'in Dersaadet ile İlişkileri** **Relations of Yemen with Dersaadet** **Oturum Başkanı:** N. Sinan Turan
Abdulhameed Hamid Mohammed Saif, المؤسسات الإدارية في اليمن خلال العهد العثماني الثاني "قضاء الحجرية بسنجق تعز نموذجا، دراسة تاريخية ميدانية Administrative Institutions in Yemen during the Second Ottoman Period "Al-Hujariya District, Taiz Province A Historical Field Study"	Serap Sert, Yemen'de Islahat ve Çözüm: Osmanlı Meclis-i Mebusanın'da Tartışmalar (1908-1911) The Reformation and Solution in Yemen: A Discussion in Ottoman Parliment (1908-1911)
Hussein Abdullah Hussein Al-Amri, اليمن ولاية عثمانية 1872-1918 م Yemen: An Ottoman Province 1872-1918	Fuad Abdulwahab Ali Al-Shami, علاقة الدولة العثمانية باليمن بعد الاستقلال 1918-1924م The Relationship between the Ottoman and Yemen: 1918- 1924
Ebtisam Mohammed Hussein Al-Gerafi, تأسيس المجلس البلدي في ولاية اليمن ودوره خلال الحكم العثماني (1872-1919) Osmanlı Dönemi Yemen Vilayeti'nde BelediyeTeşkilatının Tesisi ve Rolü (1872-1919)	Nicola Melis, The View from al-Hudayda: Istanbul after 1908 Revolution 1908 Devriminden sonra İstanbul'un Hüdeyde'den Görünüşü
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**
Çay-Kahve (15.20-15.40) **Coffee Break (15.20-15.40)**	

1. GÜN - (16 Kasım 2017 Perşembe)
1st Day - (November 16, Thursday)

15:40-17.20 (3. Oturum-1. Salon / 3rd Session-Hall 1)	**15:40-17.20 (3. Oturum-2. Salon / 3rd Session-Hall 2)**
Mimari Yapılar ve Bayındırlık **Architectural Constructions and Public Works** **Oturum Başkanı:** Adnan Demircan	**Osmanlı Yemenine Farklı Bakışlar** **Different Perspectives on Ottoman Yemen** **Oturum Başkanı:** Talal Hamoud Abdo Bin Abdo Al-Makhlafi
Ali Saeed Saif Al-Sharabi, الأعمال المعمارية للوزير احمد فيضي باشا في مدينة صنعاء في العهد العثماني الثاني دراسة أثرية معمارية The Architectural Works of Minister Ahmed Faidi Pasha in the City of Sana'a in the Second Ottoman Period Architectural Archaeological Study	Bat Zion Klorman Eraqi, The Jews of Yemen under the Ottomans: Economy, Communication and Migration Osmanlı İmparatorluğu İdaresinde Yemen Yahudileri: Ekonomi, İletişim ve Göç
Abdulhakim Nasser Ali Al-Eshawi, المعالم المعمارية الاثرية في العهد العثماني الثاني في مدينة صنعاء Architectural Monuments in 2nd Ottoman Period in the City of Sana'a	Okan Bozlağan, Fotoğraflarla Yemen Yahudileri: Günlük Yaşam ve Kültürel Kimlik (19. Yüzyılın Sonları ve 20. Yüzyılın Başları) Yemen Jews Photographs: Daily Life and Cultural Identity (Late 19th Century & Early 20th Century)
Mabrook Mohammad Yahya Al-Dhamari, الاستراتيجية الدفاعية لبناء القلاع العثمانية في تهامة اليمن "قلعة اللحية نموذجاً The Defensive Strategy of Ottoman Fortresses Construction in Tihama: A Case Study on Alluhia Fort	İbrahim Saadaoui, اليمن في ثلاثينات القرن التاسع عشر من خلال كتاب الرحالة بول إميل بوطا Yemen in the 1830s through the Book of the Traveler Paul Emile Botta
	Mohammad Salah Boukechour, اليمن في الدراسات الفرنسية خلال العهد العثماني الثاني (1833-1924) : من الفضول إلي الاهتمام العلمي Yemen in the French Studies during the Second Ottoman Era (1833-1924): From Curiosity to Scientific Interest
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**

2. GÜN (17 Kasım Cuma) 2nd Day (November 17, Friday)	
09.30-10.50 **(1. Oturum - 1. Salon / 1st Session – Hall 1)**	**09.30-10.50** **(1. Oturum - 2. Salon / 1st Session – Hall 2)**
Osmanlı İdaresi ve Valiler **Ottoman Administration and Governors** **Oturum Başkanı:** Tufan Buzpınar	**Sağlık ve İletişim** **Health and Communication** **Oturum Başkanı:** Mustafa S. Küçükaşçı
Sayed Mohammed Al-Sayed Mahmoud, Asîr Sancağında Osmanlı Yönetimi (1872-1918) Ottoman Administration in Assir Sanjak (1872-1918)	Saleh Ahmad Saleh Al-Fakih, المنشآت الصحية العثمانية بمدينة صنعاء دراسة أثرية معمارية Ottoman Health Facilities in Sana'a: Archaeological and Architectural Study
M. Murat Öntuğ-Leyla Aksu Kılıç, Güney Siyasetinde-Yemen'de Osmanlı Valileri ve Hâkimiyet Mücadelesi (1850-1876) Ottoman Governers in the South and in Yemen and Struggle for Ascendancy (1850-1876)	Gülden Sarıyıldız, Osmanlı Sıhhiye İdaresi (Karantina) Kayıtlarına Göre Kızıldeniz Limanlarındaki Seyr ü Sefer Hareketleri Navigation at the Red Sea Ports: According to Ottoman Sanitary Administration Records
Mehmet Tütüncü, Mustafa Hami ve Eseri "Sevkü'l-'Askerî Cedid" (1849) Mustafa Hami and his Work: Sending of New Soldiers (1849)	Diren Çakılcı, Yemen Vilayeti'nde Telgraf Telegraph in Yemen Province
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**
Çay-Kahve (10.50-11.10) **Coffee Break (10.50-11.10)**	

2. GÜN (17 Kasım Cuma) 2nd Day (November 17, Friday)	
11.10-12.50 **(2. Oturum - 1. Salon / 2nd Session - Hall 1)**	**11.10-12.50** **(2. Oturum - 2. Salon / 2nd Session - Hall 2)**
Ekonomi ve Ticaret **Economy and Trade** **Oturum Başkanı:** Zekeriya Kurşun	**Eğitim ve İlim** **Education and Science** **Oturum Başkanı:** Fuad Abdulwahab Ali Al-Shami
Amal Abdulmueez Saleh Al-Hamyari, ميناء الحديدة خلال الحكم العثماني الثاني لليمن دراسة للنشاط التجاري والاقتصادي في الميناء في الفترة 1882- 1919 م Hodeidah Port during the Second Ottoman Rule of Yemen: A Study of the Commmercial and Economic Activity in the Port During the Period of 1882-1919	Khaled Al-Jundi, الحياة التعليمية ومؤسساتها في ولاية اليمن Educational Life and its Institutions in Yemen
Kaid Hassan Ali El-Jamra, التوزيع الجغرافي للصناعة اليمنية في عهد الحكم العثماني الثاني لليمن (1833 - 1924) The Geographical Distribution of the Yemeni Industry in the Era of Ottoman Rule II of Yemen 1833 - 1938	Hatip Yıldız, Osmanlı Döneminde Yemen Vilayeti'nde Açılan İdadi Eğitim Kurumları High School Education Institutions in Yemen Province in the Ottoman Period
Abdulqader Abdulaziz Dahan Al-Abyadh, الإنجازات الاقتصادية في اليمن إبان العهد العثماني الثاني 1872 – 1918م ومدى الاستفادة منها Economy Complishment in Yemen during the Second Ottoman Period 1872 - 1918 AD and the Extent of their Use	Abdulwadod Qasem Hassan Maqshar, التعليم في سنجق الحديدة في العهد العثماني الثاني (1849 – 1918م) Education in Sanjak al-Hodeidah in the Second Ottoman Period (1849-1918)
Mohammed Abdo Mohammed Al-Sarori, اهمية موقع اليمن الجغرافي واثره على سيطرة العثمانيين للسواحل اليمنية فيما بين سنة 1833-1872 The Importance of the Geographical Location of Yemen and its Impact on Ottoman Control of the Yemeni Coasts between 1833-1872	Adel Ahmed Murshed Dashela, الطبقة التقليدية (الهاشمية اليمنية) ودورها السلبي في محاربة التقدم العلمي خلال العهد العثماني الثاني (1833-1924) Yemeni Hashemite, The Traditional Class and Its Negative Impact on Scientific Progress during the Ottoman Rule of Yemen (1833-1924)
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**
Öğle Yemeği (12.50-14.20) **Lunch Break (12.50-14.20)**	

2. GÜN (17 Kasım Cuma) 2nd Day (November 17, Friday)	
14.20-16.00 **(3.Oturum - 1. Salon / 2nd Session – Hall 1)**	**14.20-16.00** **(3.Oturum - 2. Salon / 2nd Session – Hall 2)**
Savaşlar ve Askerlik **War and Military Order** **Oturum Başkanı:** Feridun M. Emecen	**Islahat, Basın ve Kültür** **Reforms, Press and Culture** **Oturum Başkanı:** Nejat M. Sayem Haleel
Isa Blumi, Globalizing the Ottomans: Yemen and its Imperialist Heritage Osmanları Küreselleştirmek: Yemen ve Emperyalist Mirası	Ali Gar Allh Ahmed Al-Dheeb, شواهد وثائقية مصورة عن نهضة اليمن في العهد العثماني الأخير Visual Documentary Evidences about Yemeni Progress in the Late Ottoman Period
Yahya Yesilyurt, Zafer ve Esaretin Yaşandığı Cephe: Yemen Cephesi Nasıl ve Niçin Açıldı? Front Where Victory and Enslavement Occured: How and Why the Yemen Front Did Open?	Neslihan Bolat Bozaslan, Birinci Dünya Savaşında Yemen Cephesinde Baytariye Hizmetleri Veterinary Services in the Yemen Front during the First World War
Mashoor Abdelrahman Hussein Srour, دور الرهائن في العلاقات السياسية بين الدولة المتوكلية والعثمانيين The Role of Hostages in the Political Relationships between the Mutawakilaih and the Ottoman States	Ameen Mohammad Ali Al-Gabr, ا لإعلام العثماني في اليمن الصحافة أنموذجاً 1872-1918م As-Sahafa and Ottoman Press in Yemen in 1872-1918
Necat Çetin, Kayıtsız Ölümler ve Kayıplar Defterlerine göre Küçük Menderes Havzasının Yemen' deki Asker Kayıpları Military Losses of Little Meander Region in Yemen According to Books of Unregistered Deaths and Losses	Feyzan Göher Vural - Timur Vural, Yemen Türkülerine Yansıyan Tarih ve Yemen Türkülerinin Yapısal Özellikleri Yemen Folk Songs which Reflect History and Structural Properties of Yemen Folk Songs
Soru Cevap - Discussion	**Soru Cevap - Discussion**
Kahve Arası - Coffee Break (16.00-16.15)	
Değerlendirme Oturumu-Final Conclusions (16.15-17.00)	

BİLDİRİ ÖZETLERİ

ABSTRACTS

Architectural Monuments in 2nd Ottoman Period in the City of Sana'a

Abdulhakim Nasser Ali Al-Eshawi

The 2nd Ottoman period in Yemen played a major role in the renaissance of civilizations in various fields of life. They played a prominent role in the development of the Yemeni cities, including the city of Sana'a, where they were keen to construct architectural and construction landmarks such as fortresses, castles, mosques, domes, military barracks, paving roads, steam-bath construction, Turkish-style housing, schools and hospitals. The problem of current research is manifested in not showing the distinctive Turkish architectural style within the important heritage in the city of Sana'a. The aim of the research is to highlight the archaeological monuments of the distinctive Turkish style in the city of Sana'a.

This research will review the distinctive architectural style in the 2nd Ottoman period in the study area based on the analytical descriptive approach as well as the historical approach. This will be done by means of the repeated field trips to the study area to mark the most important architectural features on digital maps using GIS technology.

The research will investigate three aspects. Firstly, the current situation of the architectural style of the Turkish heritage in Sana'a city for the public and private built-spaces and the non-built ones. Secondly, the study will address the current efforts to preserve this outstanding architectural heritage. Thirdly, the study will address the future vision by developing a strategic plan that can be implemented. The research aims at presenting the appropriate proposals that will preserve this architectural heritage for future generations, which we can use to study other Yemeni cities in order to strengthen the bilateral relations between Yemen and Turkey.

المعالم المعمارية الاثرية في العهد العثماني الثاني في مدينة صنعاء

عبدالحكيم ناصر العشاوي

لقد كان للوجود العثماني الثاني في اليمن دوراً كبيراً في النهضة الحضارية في مختلف مجالات الحياة فقد كان لهم دوراً بارزاً في تطوير المدن اليمنية ومنها مدينة صنعاء، حيث حرصوا على انشاء المعالم المعمارية والانشائية مثل: الحصون والقلاع والمساجد والقباب والثكنات العسكرية وتمهيد الطرق وبناء الحمامات البخارية وبناء المساكن ذات النمط المعماري التركي وبناء المدارس والمستشفيات.

وتظهر مشكلة البحث في عدم ابراز النمط المعماري التركي المميز ضمن الآثار الهامة في مدينة صنعاء.

ويهدف البحث إلى إبراز المعالم الاثرية ذات النمط التركي المميز في مدينة صنعاء.

وسوف يستعرض هذا البحث النمط المعماري المميز في مرحلة العهد العثماني الثاني في منطقة الدراسة وبالاعتماد على المنهج الوصفي التحليلي فضلاً عن المنهج التاريخي، مستعيناً بالنزول الميداني المتكرر لمنطقة الدراسة لتوقيع أهم المعالم المعمارية على خرائط رقمية باستخدام تقنية نظم المعلومات الجغرافية GIS موثقة بالصور الفوتوغرافية.

وسوف يتناول البحث ثلاث محاور المحور الاول الواقع الحالي للنمط المعماري للتراث التركي في مدينة صنعاء للفضاءات المبينة العامة والخاصة وللفضاءات غير المبنية .

وسوف يتناول المحور الثاني للجهود الحالية للمحافظة على هذا التراث المعماري المتميز.

ويتناول المحور الثالث الرؤية المستقبلية وذلك بوضع خطة استراتيجية مزمنة قابلة للتنفيذ ويأمل البحث تقديم المقترحات المناسبة التي من شأنها أن تحقق المحافظة على هذا التراث المعماري المميز للأجيال القادمة مما يمكننا الاستفادة منها لدراسة مدن يمنية اخرى مما يصب في مسار العلاقات والتعاون اليمني التركي الذي ننشده.

Administrative Institutions in Yemen during the Second Ottoman Period “Al-Hujariya District, Taiz Province A Historical Field Study”

Abdulhameed Hameed Mohammed Saif

Yemen's political and military history in particular has received many historical studies and studies in general in contrast to the scarcity of research related to administrative history. In this context, the main problem of the research revolves around the existence of administrative institutions in Yemen during the Second Ottoman era, which managed life affairs and achieved the stability of Yemen after the diaspora which it came to in the past. The aim of this research is to highlight the most prominent administrative institutions in the district of Al-Hajariya district, Taiz province and the most important local administrative leaders who participated in governance efficiently. It will also shed light on the Ottoman administrative history and the administrative experience that had survived for more than six centuries which can help in shaping the future.

المـؤسسـات الإدارية في اليـمن خـلال العـهد العثـماني الثـاني "قضاء الحجرية بسنجق تعز نموذجا، دراسة تاريخية ميدانية

عبد الحميد حميد محمد سيف

تتمحور إشكالية البحث الرئيسة حول وجود مؤسسات إدارية تنتمي للإطار الزمني للمؤتمر ولصيقة الصلة بأهم مجالاته ومحاوره، فضلاً عن الشواهد والآثار التاريخية الباقية لمباني تلك المؤسسات بنسب متفاوتة حتى اليوم، وتواجدها في مجال مكاني تاريخي يتسم برصيده التاريخي وحضوره في أحداث العهد العثماني الثاني في اليمن متمثلاً بقضاء الحجرية سنجق تعز، دون أن تلق الاهتمام الكافي من قبل الباحثين والمختصين.

ويهدف هذا البحث إلى تسليط الضوء على أبرز المؤسسات الإدارية في قضاء الحجرية في إطار التنظيم الإداري لتلك المؤسسات الواقعة في سنجق تعز خلال العهد العثماني الثاني، وفي مقدمتها مقر حكم قائم مقام قضاء الحجرية الشيخ قائد بن أحمد أفندي الذي كان اليمني الوحيد الذي تولى هذا المنصب من بين خمسة أقضية(أو قضوات) يتشكل منها سنجق تعز آنذاك.

ويكتسب البحث أهمية كبيرة ونوعية مرتبطة بأهمية الموضوع نفسه الذي يتسم بالجدة والفرادة، والانضواء ضمن حقل تاريخي مهم هو حقل التاريخ الإداري، من خلال تناول مونوغرافي، يسلط الضوء على المؤسسات الإدارية في قضاء الحجرية والفاعلين من الموظفين الإداريين فيها بتراتبيتهم المتعددة خلال العهد العثماني الثاني في اليمن، مع المزج بين المنهج التاريخي التوثيقي التحليلي وبين الدراسة الميدانية التي عاينت المجال المكاني للدراسة بما فيه من مؤسسات إدارية ووثقت ذلك بصور فوتوغرافية غاية في الأهمية، من قبل باحث ينتمي للمجال المكاني المدروس المتمثل بسنجق الحجرية، ومتخصص أيضاً بالمجال الإداري ويُدرس في كلية متواجدة في القضاء المدروس، ناهيك عن خبرته التراكمية في مجال إدارة المؤسسات.

وبالاستناد إلى المعطيات التاريخية الوثائقية والمصدرية المتوافرة بين أيدينا، بجانب المعطيات الميدانية المتمثلة بالرواية الشفوية المستقاة من مقابلة الباحث للمعمرين القريبين من زمن موضوع البحث وأحداثه، سوف نقوم بمعالجة الموضوع ومناقشته من خلال محورين أساسيين:

الأول: سنتناول فيه التنظيم الإداري العثماني في ولاية اليمن عموما وسنجق تعز خصوصا إبان عهد العثمانيين الثاني في اليمن، والثاني: سنخصصه لأبرز المؤسسات الإدارية في قضاء الحجرية خلال ذلك العهد والشخصيات التي شغلت وظائف تلك المؤسسات، مع الإشارة إلى بنية أنظمة تلك

Education in Sanjak al-Hodeidah in the Second Ottoman Period (1849-1918)

Abdulwadod Qasem Hasan Maqshar

The renaissance of the Ottoman Empire in its last era was associated with the system of reforms in the nineteenth century, known as the Ottoman organizations, which created a qualitative leap for this country and has increased in its life, although it was about to collapse. These organizations were concerned by the Ottoman Empire and had a far-reaching educational effect. The Ottoman Empire was suffering from its backwardness and stagnation and its failure to keep pace with modern times. The Ottoman state transferred various forms of modern European education while preserving the prevailing Islamic education. In which this new formality, and one of these mandates the state of Yemen and from this state Sanjak Hodeidah.

The problem of research is to answer a set of questions about how education was in the Ottoman Empire. What are its means, methods and types? What is the role of the organization movement in the renaissance of education? What are the methods of education prevailing in the state of Yemen and then in the days of the Ottoman Empire in the Second Covenant and how the Yemeni society accepts the modern Ottoman education and what did the Ottoman state of Sindj Hodeidah of educational infrastructure and does this impact?

The research objectives focus on the following:

- Explain the quality and methods of education in Yemeni society before the advent of the Ottoman Empire in the second (1849 - 1918) and after their rule of Yemen.

- Underlying the efforts of the Ottoman Empire to establish educational and vocational infrastructure in Sanjak Hodeidah.

التعليم في سنجق الحديدة في العهد العثماني الثاني (1849 – 1918م)

عبدالودود قاسم حسن مقشر

ارتبطت نهضة الدولة العثمانية في أخر عهدها بمنظومة الاصلاحات في القرن التاسع عشر الميلادي التي عرفت باسم التنظيمات العثمانية والتي أحدثت نقلة نوعية لهذه الدولة وأطالت في عمرها رغم انها كانت على وشك الانهيار، ومن هذه التنظيمات التي اهتمت بها الدولة العثمانية وكان لها تأثير بعيد المدى التعليم والذي كانت الدولة العثمانية تعاني من تخلفه وجموده وعدم مواكبته للعصور الحديثة، فكان أن نقلت الدولة العثمانية انماطاً متعددة من التعليم الاوربي الحديث مع المحافظة على التعليم الاسلامي السائد، وتأثرت الولايات التابعة للدولة العثمانية بذلك لانتشار التعليم فيها بهذه الشكلية الجديدة، ومن هذه الولايات ولاية اليمن ومن هذه الولاية سنجق الحديدة.

اشكالية البحث تتمثل في الاجابة على مجموعة على اسئلة تتمحور حول كيف كان التعليم في الدولة العثمانية ؟ وما هي وسائله وطرقه وأنواعه ؟ وما هو دور حركة التنظيمات في نهضة التعليم ؟ وما هي طرق التعليم السائدة في ولاية اليمن ثم في أيام الدولة العثمانية في العهد الثاني وكيف تقبل المجتمع اليمني التعليم العثماني الحديث وماذا قدمت الدولة العثمانية لسنجق الحديدة من بنية تحتية تعليمية وهل لهذا التعليم أثر؟

أهداف البحث تتركز حول الآتي:-

- شرح نوعية وطرق التعليم في المجتمع اليمني قبل قدوم الدولة العثمانية في العهد الثاني(1849 – 1918م) وبعد حكمهم لليمن.

- تبيان جهود الدولة العثمانية من أجل وضع بنية تحتية تعليمية ومهنية في سنجق الحديدة

الاهمية العلمية للبحث تتمثل في تقديم رؤية جديدة حول التعليم العثماني الرسمي في سنجق الحديدة وذكر المنشآت التعليمية والمهنية في السنجق وذكر أبرز أسماء التربويين والإداريين والطلاب في ذلك العهد والأثر لهذا التعليم في السنجق.

المنهج المتبع في هذا البحث هو المنهج التاريخي والتحليلي والاستئناس بالمنهج الاحصائي

المصادر المعتمدة في البحث وهي الوثائق والتي تعتمد على الوثائق العربية التي حصل عليها الباحث وكذلك الوثائق العثمانية غير المنشورة أو المنشورة، وبعض المخطوطات اليمنية والمصادر العثمانية مثل سالنامات الدولة العثمانية العلية وسالنامات ولاية يمن، وكتاب يمن تاريخي لعاطف باشا، وكتاب معارف عمومية نظارتي تاريخجه تشكيلات واجراآتي لمؤلفه محمود جواد ابن الشيخ نافع، وكتاب معارف عمومية نظامنامه سيدر واعتمد الباحث على الدستور العثماني كما اعتمد البحث على مجموعة من الجرائد العثمانية ومنها الجريدة الرسمية للدولة العثمانية (تقويم الوقائع) وجريدة صنعاء وجريدة الجوائب وجريدة الخلافة وغير ذلك.

Economy Complishment in Yemen during the Second Ottoman Period 1872 - 1918 AD and the Extent of their Use

Abdulqader Abdulaziz Dahan Al-Abyadh

The economy, in its various fields (agriculture, industry, trade and services), is the cornerstone of human life, security and stability, through which people advance and advance.

Yemen has undergone many changes at various levels, including the economic situation, and during the period of the Ottoman era Yemen witnessed economic changes in many areas of finance, agriculture, industry, trade and services, and until today reflected positively on the lives of citizens and the homeland.

In light of the old and historical relations between Yemen and Turkey, the future of economic relations between the two countries can be charted and reflected on the future relations between the two countries in all fields and levels.

Therefore, this research comes to address this subject in detail by dividing its scientific methodology into:

The second topic deals with economic achievements in Yemen during the Second Ottoman Period. The second topic deals with the extent to which Yemen benefited economically from the period of the Second Ottoman Period. The third topic deals with the future of economic relations between the two countries. Yemen and Turkey and their reflection on relations between the two countries at all levels.

الإنجازات الاقتصادية في اليمن إبان العهد العثماني الثاني 1872 – 1918م ومدى الاستفادة منها

عبدالقادر عبدالعزيز دحان الابيض

يعتبر الاقتصاد بمختلف مجالاته (الزراعة والصناعة والتجارة والخدمات) هو العمود الأساسي لحياة الإنسان وأمنه واستقراره ومن خلاله تتقدم وتنهض الشعوب.

وقد مرت اليمن عبر العصور المختلفة بالعديد من التغيرات والتحولات على مختلف الأصعدة ومنها الوضع الاقتصادي وخلال فترة العهد العثماني التي شهد فيها اليمن تغيرات اقتصادية في كثير من المجالات المالية والزراعية والصناعية والتجارية والخدماتية وحتى اليوم انعكست إيجابياً على حياة المواطن والوطن.

وانطلاقاً من العلاقات القديمة والتاريخية بين اليمن وتركيا يمكن رسم مستقبل العلاقات الاقتصادية بين البلدين وانعكاسه على العلاقات المستقبلية بين البلدين على مختلف المجالات وكافة المستويات.

ولذلك يأتي هذا البحث ليتناول هذا الموضوع بالتفصيل من خلال تقسيم منهجيته العلمية إلى:

مقدمة تتضمن أهمية البحث وأسباب اختياره ومشكلته والهدف من دراسته وفروضه والمنهج العلمي المتبع في دراسته وثلاثة مباحث رئيسية يتناول المبحث الأول منها الإنجازات الاقتصادية في اليمن إبان العهد العثماني الثاني ويتناول المبحث الثاني مدى استفادة اليمن اقتصادياً من فترة العهد العثماني الثاني ويتناول المبحث الثالث مستقبل العلاقات الاقتصادية بين اليمن وتركيا وانعكاسها على العلاقات بين البلدين على كافة المستويات.

Istanbul Receives Yemeni Scholars during the Reign of Sultan Abdulhamid II

Abdurrahman Abdulwahed Mohammed Al-Shuja’a

The reign of Sultan Abdulhamid II was characterized by the tendency to link the State’s parts and provinces to the Capital either in terms of allegiance, transport or administration. Since the Ottoman State represented the Muslim Caliphate towards which Muslims were inclined, Istanbul was the destination for many scholars and dignitaries from all the Ottoman provinces, including Yemen. Specifically, Sultan Abdulhamid II had his famous project of (Islamic University) through which he wanted to revive and strengthen the Islamic bond between Muslim people and their leadership.

At that point, Yemeni scholars used to visit Istanbul for a number of reasons. Some of these scholars met with the Sultan upon his request, whereas others wanted to meet him due to his tendency to reunify the Muslims; others came to the Capital for study purposes and for obtaining more books; others visited Istanbul as envoys who would reside in the Capital for a longer time; and some would meet the Sultan to negotiate with him to approve or request conciliation.

Therefore, this paper will provide a classification of the scholars who visited the Caliphate House. It will also specify the aims and duties of each category of scholars, the reasons behind their visits as well as the results of the visits, either at the personal level or the general one.

اسطنبول تستقبل علماء من اليمن في عهد السلطان عبد الحميد الثاني

عبد الرحمن عبد الواحد محمد الشجاع

تميز عهد السلطان عبد الحميد الثاني بتوجه نحو ربط أجزاء الدولة وولاياتها بالعاصمة سواء بالولاء أو بالمواصلات أو بالإدارة، فكانت اسطنبول مَقْصِد العديد من العلماء والوجهاء من كل ولايات الدولة العثمانية بصفتها دولة الخلافة التي تهوي إليها أفئدة المسلمين، وكانت ولاية اليمن واحدة من تلك الولايات التي ترتبط بالدولة العثمانية خاصة أن السلطان عبد الحميد رحمه الله كان له مشروع شهير يتمثل في (الجامعة الإسلامية) فكان يرغب من خلاله أن يحيي ويوثق الرابطة الإسلامية بين أبناء الأمة قيادةً وشعباً .

ومن هنا فقد ارتاد علماء يمنيون اسطنبول لعدة أغراض فمنهم من كان يأتي لمقابلة السلطان عبد الحميد بناءً على طلب من السلطان نفسه، ومنهم من كان يأتي راغباً في مقابلة السلطان عبد الحميد لما يسمع عنه من توجه توحيدي للمسلمين، ومنهم من كان يرتاد عاصمة الخلافة للعلم وجمع مزيد من الكتب، ومنهم من كان يأتي كعضو في مجلس المبعوثان فيقيم مدة أطول في عاصمة الباب العالي .. ومنهم من كان يأتي للمفاوضة مع السلطان عبد الحميد لإقرار صلح أو لطلب صلح .

وإذن فإن هذه الورقة البحثية ستعمل على تصنيف شخصيات العلماء الذين وفدوا إلى دار الخلافة، وتحدد أهداف ومهمات كل صنف، والغايات التي كانت تدفعهم للمجيء، والنتائج التي ترتبت على تلك الزيارات، سواء على المستوى الشخصي أو على المستوى العام .

Yemeni Hashemite, the Traditional Class and its Negative Impact on Scientific Progress during the Ottoman Rule of Yemen (1833-1924)

Adel Ahmed Murshed Dashela

This research attempts to clarify the role of the Ottoman Caliphate in spreading awareness, knowledge and education in the North Yemen during (1833-1924). It also shows the negative impact of the traditional class (Yemeni Hashemite) on scientific progress during the Ottoman Rule (1833-1924). The Yemeni traditional class was trying to thwart this noble Islamic approach. The Yemeni Hashemite class was also spreading ignorance among tribesmen, so that this unlawful act enables them to rule the Yemeni tribes in primitive ways, using encouragement, intimidation, magic and witchcraft, ignorance, and repression.

The Ottomans introduced printing presses to Yemen and built schools, mosques, archeological castle, and factories in all over north Yemen. However, the Hashemite class did not accept that. It hastened to distort the Ottoman caliphate. The (Hashemite) encouraged tribes to fight against the Ottoman caliphate. It also encouraged revenge and murder. Over the past centuries, education has been considered the primary enemy of the Yemeni Hashemite movement.

Research Problems

A- During the era of the Ottoman Caliphate Yemen was and is still a victim of the greed of the traditional elite represented by the Hashemite and tribal sheikhs.

B- The negative role of the Yemeni traditional class failed the modern scientific project in Yemen which was adopted by the Ottoman Caliphate during (1833-1924).

Objectives and Rationale of the Study

1- To show the gloomy and the dark image of the traditional Hashemite during the Ottoman rule (1833-1924).

2- To clarify the serious Ottoman attempts to liberate Yemenis from the influence of the Hashemite.

3- To highlight the Ottoman's attempts to keep the dominant traditional powers of tribal sheikhs and the Zaidi imams away from power in order to spread awareness and education among Yemeni youth at that time.

4- To reveal the obstacles and difficulties which prevented the realization of the Renaissance project in Yemen during the Ottoman rule of Yemen (1833-1924) and unveil the negative impact of the Yemeni Zaidi Hashemite on hindering the realization of this project.

الطبقة التقليدية (الهاشمية اليمنية) ودورها السلبي في محاربة التقدم العلمي خلال العهد العثماني الثاني (1833-1924)

عادل احمد مرشد دشيلة

تحاول هذه الورقة البحثية ان توضح دور الخلافة العثمانية في نشر الوعي، والمعرفة، والعلم في شمال اليمن خلال الفترة 1833-1924، والدور السلبي المقابل الذي مارسته الطبقة التقليدية الهاشمية والتي كانت تحاول جاهدة إفشال هذا التوجه الإسلامي النبيل، كي تتمكن من نشر الجهل في أوساط القبائل، ومن ثم يتسنى لها حكم القبائل اليمنية بطرق بدائية، مستخدمة الترغيب والترهيب، والسحر والشعوذة والجهل، والقمع.

أدخل العثمانيون المطابع، وبنو المدارس، والمساجد، والمعالم الأثرية، والمصانع، لكن، الطبقة الهاشمية لم يحلوا لها ذلك. كانت تسارع الى تشويه الخلافة العثمانية، وتؤلب القبائل ضد الخلافة العثمانية، وتقوم بتشجع ظاهرة الثأر، والقتل...الخ. كان التعليم وعلى مدى القرون الماضية يعتبر العدو الأول للحركة الهاشمية اليمنية.

إشكالية البحث: كان اليمن في عهد الخلافة العثمانية ولا يزال حتى اللحظة هو ضحية لطمع الطبقة التقليدية ممثلة بالهاشميون وشيوخ القبائل. دور الطبقة التقليدية اليمنية السلبي في عدم تحقيق المشروع العلمي النهضوي في اليمن الذي تبنته الخلافة العثمانية إبان حكمها الثاني لليمن (1833-1924).

أهداف البحث:

1- إبراز الصورة القاتمة للطبقة التقليدية الهاشمية إبان الحكم العثماني (1833-1924).

2- توضيح المحاولات العثمانية الجادة لإخراج المجتمع اليمني من وطأة الطبقة الهاشمية (الزيدية).

3- إظهار المحاولات العثمانية الحثيثة في عزل القوى التقليدية المهيمنة والمتمثلة بمشائخ القبائل والأئمة الزيدية، كي يتسنى لها نشر الوعي والتعليم في أوساط الشباب اليمني آنذاك

The Architectural Works of Minister Ahmed Faidi Pasha in the City of Sana'a in the Second Ottman Period"Architectural Archaeological Study"

Ali Said Saif Al-Sharabi

The governor Ahmad Feidi Pasha, one of the most prominent Ottoman rulers who ruled Yemen during the period of the Ottoman Empire II, while he took three periods, where the Ottoman government used to calm the situation and the spread of stability, because of his strength and military ability, has succeeded in extending control over the most of Yemen.

During his tenure, he established several facilities in different countries of Yemen. However, the city of Sana'a was the most fortunate of the minister's interest. He built Bab al-Sahab, restored the walls of Sana'a and Bab al-Yemen, rebuilt the weapons palace, and built a textile house and a military hospital.

The researcher will study the architectural facilities of the minister in the city of Sana'a archaeological study.

The problem of research:

The researchers examined the history of Yemen in the period of Ottoman presence, but the architectural works of Ottoman governors in Yemen are almost imperfect, including the work of the minister, where was not exposed as an archaeological study architectural.

Research Goals:

The research aims to highlight the architectural works of the minister in the city of Sana'a and the diversity of its architecture.

To clarify the Minister's interest in the renovation of buildings.

Demonstrating the Ottoman architectural influences on the architectural installations in the city of Sana'a during the tenure of this minister.

الأعمال المعمارية للوزير احمد فيضي باشا في مدينة صنعاء في العهد العثماني الثاني "دراسة أثرية معمارية"

علي سعيد سيف الشرعبي

يعد الوالي أحمد فيضي باشا من أبرز الولاة العثمانيين الذين حكموا اليمن في فترة الوجود العثماني الثاني فقد تولى ثلاث فترات، حيث كانت الحكومة العثمانية تستعين به في تهدئة الأوضاع ونشر الاستقرار، وذلك لما كان يتمتع به من قوة ومقدرة عسكرية، فقد نجح في بسط سيطرته على معظم أرجاء اليمن .

وخلال فترت ولايته أقام العديد من المنشآت في مختلف بلاد اليمن

الا أن مدينة صنعاء كان لها الحظ الأوفر من اهتمام الوزير فقد قام بتشييد باب السباح وترميم سور مدينة صنعاء وباب اليمن واعادة بناء قصر السلاح وبناء دارا للنسيج والمستشفى العسكري .

وسوف يتعرض الباحث لدراسة المنشآت المعمارية للوزير بمدينة صنعاء دراسة أثرية معمارية،

اشكالية البحث :

تعرض الباحثون لدراسة تاريخ اليمن في فترة الوجود العثماني، إلا أن الأعمال المعمارية للولاة العثمانيون في اليمن تكاد تكون قاصرة ومنها أعمال الوزير حيث لم يتم التعرض لها كدراسة أثرية معمارية .

أهداف البحث :

يهدف البحث إلى ابراز الأعمال المعمارية للوزير في مدينة صنعاء وتنوع عمارتها

شواهد وثائقية مصورة عن نهضة اليمن في العهد العثماني الأخير

Visual Documentary Evidences about Yemeni Progress in the Late Ottoman Period

Ali Gar Allh Ahmed Al-Dheeb

Dean Anlaşması'nın Osmanlı Basınına Yansımaları

Ali Sarı

II. Abdülhamid devrinden 1914 yılına kadar Osmanlı devleti bir takım yerel isyanlarla boğuşmuştur. Bu isyanlardan biri de Yemen'de bulunan İmam Yahya isyanıdır. İkinci Meşrutiyet'le birlikte gelmesi beklenen istikrar yakalanamamış ve İttihat Terakki iktidarında da İmam Yahya isyanı hükümetin uğraşmak zorunda olduğu meselelerden biri olmaya devam etmiştir. İttihat Terakki isyanı bastıramayacağını anlayınca 1911 yılında İmam Yahya ile bazı maddeleri gizli olan bir İtilafname imzalamıştır. Resmi evrakta Dean anlaşması olarak geçen bu anlaşma Yemen'de bir takım idari ve siyasi değişiklikleri de beraberinde getirmiştir.

II. Meşrutiyet ile birlikte sansür kaldırılmış ve matbuat serbestliği ile birlikte ülkede birçok yeni gazete yayın hayatına başlamıştır. Bu gazeteler arasında İttihat Terakki'ye yakın olanlarla birlikte ona muhalefet edenler de mevcuttu. Bu gazetelerin birçoğu siyasi konuları işlemekte idiler. Dean itilafnamesi imza edildikten sonra gazetelerin sütunlarında kendine yer bulmuştu. Gazetelerin farklı siyasi fikirlere sahip olması anlaşmayı farklı şekilde yorumlamalarını da kaçınılmaz hale getirmiştir. Bunun yanında anlaşma maddeleri bütünüyle basına duyurulmamıştır. Tanin, Alemdar, Basiret, Sabah gibi önde gelen gazetelerdeki haberlerle Osmanlı arşivindeki anlaşma metni karşılaştırdığımızda bunu rahatlıkla görebiliyoruz. Bu makalede o dönemde yayın yapan gazetelerin konuyu ele alış biçimleri ve konunun künhüne ne kadar vakıf oldukları incelenmeye çalışılacaktır.

Hodeidah Port during the Second Ottoman Rule of Yemen: A Study of the Commmercial and Economic Activity in the Port during the Period of 1882-1919

Amal Abdulmueez Saleh Al-Hamyari

During the period of the second Ottoman rule, particularly during the period of 1882-1919, the port of Hodeidah witnessed a prosperous commercial activity, as there were many European companies and affiliates of French, Italian, Greek, English and other companies. There were Ottoman-French joint ventures which led to the opening of many French schools with Ottoman cadres and vice versa. The most important joint venture was the railway project that was about to be launched but was halted for several reasons, including the First World War.

Such projects were part of the major economic and commercial movement in the Port under the Ottoman rule in such period. It is ironic, however, that this boom and commercial growth arose in turbulent global and local conditions, Yemeni and Ottoman, although this activity reflected a stable and secure political situation at least within the geographical boundaries of the region studied. Actually, this is not confirmed in contemporary and modern writings.

The question that imposes itself here and was formed in the light of the research problem is:

- How such commercial movement took place at the Hodeidah Port? What was the policy of the Ottoman State, represented by Hodeidah and Salif administrators towards the Port under such circumstances?

Based on the aforementioned, the research aims to identify the reasons for such commercial activity and the role of the European companies and the Ottoman policy or the circumstances established by the Port administrators for traders and legal and formal transactions that facilitated the freedom of investment and establishment of commercial agencies at the Port for foreign companies.

The research adopts the descriptive historical analysis, and it is mainly based on French, Ottoman and Arab documents, as well as some writings and documents of British records and letters of European affiliates and agents in Aden, Dijibouti and Somalia.

ميناء الحديدة خلال الحكم العثماني الثاني لليمن دراسة للنشاط التجاري والاقتصادي في الميناء في الفترة 1882- 1919م

امل عبد المعز صالح الحميري

شهد ميناء الحديدة خلال فترة الحكم العثماني الثاني 1882- 1919م نشاط تجاري مزدهر تمثل بوجود العديد من الشركات الأوربية وافتتاح الوكالات التجارية من قبل شركات فرنسية وايطالية ويونانية وانجليزية وغيرها، بل أن الميناء شهد اقامة مشاريع عثمانية فرنسية مشتركة افتتحت على اثرها العديد من المدارس الفرنسية بكوادر عثمانية والعكس والأهم من ذلك مشروع السكة الحديد الذي كان على وشك انطلاق البدء إلا انه توقف نتيجة للعديد من الاسباب من ضمنها نشوب الحرب العالمية الأولى .

كانت تلك المشاريع جزء من الحركة الاقتصادية والتجارية الكبرى التي شهدها الميناء في ظل الحكم العثماني في تلك الفترة . إلا أنه من المفارقات الغريبة أن ذلك الازدهار والنمو التجاري نشأ في ظل ظروف عالمية ومحلية مضطربة يمنية وعثمانية مع أن ذلك النشاط يعكس حالة سياسية مستقرة وآمنة على الأقل في الحدود الجغرافية للمنطقة المدروسة وهو مالم تثبته الكتابات المعاصرة واللاحقة .

والسؤال الذي يفرض نفسه هنا وتبلورت على ضوئه اشكالية البحث هو :

كيف نمت تلك الحركة التجارية في ميناء الحديدة وكيف كانت سياسة الدولة العثمانية تجاه الميناء ممثلة بمتصرفي الحديدة والصليف في ظل تلك الظروف؟؟؟

وبناء على ما سبق فإن هدف البحث يتمثل بمعرفة اسباب ذلك النشاط التجاري ودور الشركات الاوربية فيه والسياسة العثمانية أو الظروف التي هيئها متصرف الميناء للتجار والمعاملات القانونية والرسمية التي سهلت للشركات الاجنبة حرية الاستثمار واقامة الوكالات التجارية في الميناء .

ويتبع هذا البحث منهج التحليل الوصفي التاريخي، كما تستند في مراجعه بالمقام الأول على الوثائق الفرنسية ومن ثم العثمانية والعربية وبعض الكتابات والوثائق و سجلات البريطانيين ومذكرات وكلاء الشركات الأوربية وفروعها في كل من عدن وجيبوتي والصومال

Yemen between Two Rulers: Hassen Tahseen Pasha and Muhammed Ali Pasha (1911-1908)

Amat Al-Ghafour Abdulrahman Al-Ameer

This research focuses on the policy followed by the rulers Hassen Tahseen Pasha and Muhammed Ali Pasha in Yemen and its effects, negatively and positively, on the general situation of the country.

This research aims at exploring both positive and negative aspects of the two rulers. It also aims at uncovering the factors and/or causes that had an impact on the situations in Yemen during the period of their ruling, as well as the conditions that took place in the Ottoman State and Yemen at that time.

As for the research significance, it discusses an important period of the Yemen history during the Second Ottoman Rule, in which there had been a concern of the Ottoman State through by Sultan Abdulhameed Al-Sani with the ruling of Yemen. Hence, Hassan Tahseen Pasha was appointed as the ruler to Yemen. The research shows the success extent of his ruling in Yemen; and a comparison between him and the ruler Muhammed Ali Pasha who was appointed by the unionists -- he was one of their people after dismissing Sultan Abdulhameed Al-Sani.

The research will enrich the Yemeni and Turkish libraries with information not discussed by previous studies. The research is based on the historical-analytical methodology. The sources are the relevant Ottoman documents and the Yemen manuscripts, as well as printed references.

This research is divided into two axioms, as follows:

- the policy of the ruler Hassan Tahseen Pasha in Yemen;
  - the reasons for appointing him as a ruler to Yemen;
  - reformations during his ruling;
  - his relation with the Imam Yahya Ben Muhammed Hameeduddin;
  - the two Yemeni delegations to Sultan Abdulhameed Al-Sani and the results of their meeting;
  - the causes of dismissing him from ruling Yemen.
- the policy of the ruler Muhammed Ali Pasha in Yemen;
  - the reasons for appointing him as a ruler to Yemen;
  - the policy of the military violence and suppression
  - the revolts and revolutions;
  - the siege of Sana'a;

ending the siege and dismissing of Muhammed Ali Pasha.

اليمن بين حكم واليين عثمانيين حسن تحسين باشا ومحمد علي باشا 1326-1329ه/ 1908-1911م

أمةالغفور عبدالرحمن علي الأمير

ترتكز إشكالية البحث على السياسة التي اتبعها الواليان حسن تحسين باشا ومحمد علي باشا في اليمن، وانعكاسها سلباً وإيجابا على الوضع العام فيه

ويهدف البحث إلى الكشف عن الإيجابيات والسلبيات لكلا الواليين، والكشف عن العوامل والأسباب التي أثرت على أوضاع اليمن خلال فترة ولايتهما، والظروف المحيطة بالدولة العثمانية واليمن حينذاك

أما أهمية البحث فتكمن في أنه سيتناول فترة زمنية هامة من تاريخ اليمن خلال الحكم العثماني الثاني، والتي اتضح فيها اهتمام الدولة العثمانية ممثلة بالسلطان عبدالحميد الثاني بأوضاع ولاية اليمن، فتم إرسال حسن تحسين باشا . وسيبرز البحث مدى نجاح هذا الوالي في ولاية اليمن، والمقارنة بينه وبين الوالي محمد علي باشا المعين من قبل الإتحاديين وهو أحد رجالاتهم أمةالغفور عبدالرحمن علي الأمير

بعد خلع السلطان عبدالحميد الثاني .

وسيرفد البحث المكتبة اليمنية والتركية بمعلومات لم تتطرق إليها دراسات سابقة ،على حد علم الباحثة . وسيعتمد البحث على منهج البحث التاريخي التحليلي.

أما مصادر البحث فلعل أهمها الوثائق العثمانية والمخطوطات اليمنية ذات الصلة بالموضوع، كذلك المصادر والمراجع المطبوعة .

وسيتم تقسيم البحث إلى محورين رئيسيين:

الأول : سياسة الوالي حسن تحسين باشا في اليمن :

أ- أسباب تعيينه

ب- الإصلاحات في عهده .

ج- علاقته بالإمام يحيى بن محمد حميد الدين

د- الوفدان اليمنيان إلى السلطان عبدالحميد الثاني ونتائج لقائهما.

ه- أسباب عزله عن ولاية اليمن

المحور الثاني : سياسة الوالي محمد علي باشا :

أ- أسباب تعيينه والياً في اليمن.

ب- سياسة العنف والقمع العسكري.

ج- التمردات والثورات

د- حصار صنعاء

ه- فك الحصار وعزل محمد علي باشا

As-Sahafa and Ottoman Press in Yemen in 1872-1918

Ameen Mohammad Ali Al-Gabr

The Ottoman newspapers and magazines published in Yemen during the reign of Sultan Abdul Hamid II, which we did not find any version before or after his time, were a vessel that absorbed the discourse of the Ottoman Administration in Yemen. It took place in its orbit and expressed its interests and directions as a cultural product, and the ideological superiority of its orientations and beliefs. Thus, establishing a fundamental principle, which became in the next stages a constant coverage and format of most of the official Yemeni press in later periods.

It is also possible to say that in its discourse, it represented an introduction and a manifestation of a distinct political-intellectual culture characterized by a certain intellectual pattern that has become an important tributary of the spectrums of modern and contemporary Yemeni political thought.

The Ottoman press in Yemen containingYemen, Sana'a, Sanaa and Yemen and what was shown in these versions of vocabulary, speech and events, has reflected that the Ottoman Empire used to practice a targeted media activity, centered mainly on its mission in what can be called a total modernization and expansion of the mandate of Yemen. Moreover, the use of the press at that stage is in itself a kind of modernization.

- The Ottoman press in Yemen was under debate and waded a media conflict with ideological implications against opponents of different tendencies.

- The Ottoman press in Yemen, and the role played by the media is large and important, which contains many events and details and absorb pages of the vocabulary and terminology of the official discourse of the Ottoman Empire. It may constitute a scientific-rich historical material for professional historians to benefit from and make a scientific and independent study which is the intention of the researcher, if the intended versions are available and the conditions get better; God willing.

الاعلام العثماني في اليمن 1872-1918م الصحافة أنموذجا

امين محمد علي الجبر

شهدت اليمن إبان الوجود العثماني الثاني في الفترة من 1872-1918م نشاطا إعلاميا هادفا وموجها، تمحورت أهم أهدافه في التعبئة العامة وتكوين رأى عام ينسجم مع سياسة وتوجهات الدولة العثمانية، إلى جانب العديد من الوظائف والأدوار التي أداها ومارسها ذلك الإعلام في مختلف الجوانب والمجالات، وإن كان الأكثف والأوسع نطاقا تركز في الجانب العسكري والحربي وأخبار الدولة الرسمية.

ولقد استخدمت في هذا النشاط الإعلامي مختلف وسائل الإعلام المتاحة والممكنة آنذاك، أيا كانت بدائيتها وتقليديتها حتى وإن كانت من صنع وإنتاج البيئة المحلية، كالنشرات المطوية، والصحافة المطبوعة، وقرع الطبول، ونفخ الأبواق (البورزان)، وإيقاد الشعلة على قمم الجبال، وإطلاق الرصاص الحي جوا (النكف)، والمناداة في الأسواق والأماكن العامة (الظاهرة)، والأهازيج الشعبية (الزوامل)، وغيرها من الوسائل والطرق التي تؤدي دور ووظيفة الإعلام حينذاك أيا كانت نوعيته وبدائيته، على إعتبار إن الإعلام وخاصة الموجه في محصلته النهاية ماهو إلا رسالة ومرسل ومتلقي وحسب. غائيته الأساسية تكمن في إيصال الأخبار والتأثير على الجمهور وخلق رأي عام يتناغم وسياسة صاحب القرار والمبادرة ليس إلا.

وهذا البحث المتواضع سوف يقتصر في تناوله المنهجي على جزء الصحافة كنوع ونموذج من الإعلام العثماني في اليمن، على أمل أن يتطور مستقبلاً إلى دراسة شاملة عن الإعلام التركي في اليمن.

تكمن أهمية هذا البحث وتتحدد أهدافه في أنه سوف يناقش علمياً ماهية وطبيعة الصحافة العثمانية في اليمن والأدوار التنويرية والإعلامية المناطة بها آنذاك، وكذلك التأريخ لجانب من الوجود العثماني الثاني في اليمن من خلال الصحافة ومضامينها، وإلى أي مدى بلغ الإعلام العثماني من تطور في تلك الحقبة التاريخية، فضلا عن الوقوف عند مضامين وفحوى الرسالة (المادة التاريخية) الإعلامية التي حوتها واستوعبتها تلك الوسائل لاسيما الصحافة منها، واستكناه مدلولاتها ومضامينها التي تعكس طبيعة التوجهات والسياسات السائدة والمتبعة وقتذاك، وسوف يتبع المنهج التاريخي (تحليل المضمون)، أي تحليل المادة الصحفية والخبرية التي احتوتها الصحف العثمانية الصادرة في ولاية اليمن فترة الدراسة 1872-1918م.

Yemen Vilayeti'nde Telgraf

Diren Çakılcı

19. yüzyılın en önemli icatlarından olan telgrafı 1855 yılında kullanmaya başlayan Osmanlı Devleti, başta Rumeli olmak üzere, Anadolu ve Ortadoğu merkezlerinde de bu teknolojinin kullanımına büyük önem vermiştir. Osmanlı Devleti'nin, merkeze uzaklığıyla meşhur vilayeti Yemen'de ise telgrafın kullanımı sair bölgelere göre çok geçtir. Yemen Vilayeti dahilinde telgraf hatları inşa edilmesi hakkında 1870'li yılların başlarına ait kayıtlar mevcut ise de 19. yüzyılın sonlarına kadar Yemen Vilayeti merkezlerinin birbiriyle ve vilayet şebekesinin başkent ile doğrudan irtibatı mümkün kılınamamıştır.

Yemen Vilayeti'ne telgraf hatlarının uzatılması için 1872'de planlanan ilk güzergah Şam-Medine-Cidde-Kunfuda-Hudeyde yolunu takiple bir kara hattı olarak planlansa da hayata geçirilememiş, Yemen dahilindeki önemli merkezler arasında kısa mesafeli hatlar inşa edilmekle yetinilmiştir. Civarda bulunan Aden, Sevakin, Masavva, Perim Adası gibi yerlerdeki uluslararası telgrafhaneler vasıtasıyla da Dersaadet ile haberleşme imkanı kurulmaya çalışılmıştır. Bunun için Süveyş-Aden arasında Kızıldeniz boyunca geçirilen ve Eastern Telgraf Şirketi'ne ait olan denizaltı kabloları büyük önem arz etmiştir. Ancak, Dersaadet'ten gönderilip Osmanlı telleriyle hızla Gazze'ye, oradan Mısır Hidivliği hatlarıyla Süveyş ve Eastern Şirketi kablosu ile Aden'e ulaşan telgrafnamelerin San'aya ulaştırılması ve cevabının alınması bir ayı bulmaktaydı. 1882'de Cidde-Sevakin kablosunun inşası ve 1890'da Perim Adası'na yapılan bağlantı haberleşme hızını artırmış, ancak irtibattaki kesinti ve aksaklıklara kesin bir çözüm olmamıştır. Yemen'in Osmanlı şebekesine uzaklığı, arazinin doğal engelleri, bölgedeki daimi isyanlar ve devlet bütçesindeki sıkıntılar uzun yıllar vilayet hatlarının tam anlamıyla devlet ve ahali menfatine uygun olarak inşasına engel olmuştur. Bu durum, bölgedeki askeri birliklerden sıkça taleplerin gelmesine neden olmuş, Posta ve Telgraf Nezareti'ni ise çözümler üretmeye sevk ederek bürokrasiyi sürekli meşgul etmiştir. 19. yüzyılın sonunda yabancıların bölgedeki faaliyetlerinin artması ve isyanların şiddetlenmesi telgrafa duyulan ihtiyacı daha da artırmıştır. Sürekli olarak saldırıya maruz kalan Yemen telgraf şebekesi telsiz telgrafın bölgede kullanıldığı tarihlere kadar önemini muhafaza etmiştir.

Bazı araştırmalarda, birkaç satırdan ibaret, muhtasar surette telgraf hatları inşaatlarına temas edilse de yerel ve transit telgraf hatlarıyla birlikte değerlendirilmeyen bu hatların öneminin izahı güçtür. Bu anlamda, Yemen Vilayeti hatları bütüncül bir yaklaşımla ilk kez bu çalışmada ele alınacaktır. Tebliğ kapsamında, Osmanlı arşiv evrak ve haritalarından istifade edilerek Yemen Vilayeti telgraf hatlarının kurulması, Osmanlı Devleti'nin bu yöndeki çaba ve çözüm arayışları ile Kızıldeniz sahillerindeki haberleşme trafiğine ışık tutulmaya çalışılacaktır. Bu sayede bölgenin askeri, siyasi ve ekonomik tarih anlatımına katkı sağlanacaktır.

Türkçe Bilmez Mehmed Ağa Vakası ve Yemen'de Mısır Etkisi

Durmuş Akalın

Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Mısır'da kurmuş olduğu iktidar sadece Nil çevresi ile sınırlı kalmadı. Bir süre sonra Osmanlı Devleti'nin yaşadığı zorluklardan da istifade ederek Suriye, Hicaz ve Sudan üzerine bir genişleme gösterdi. Yunan İsyanı sonrasında Osmanlı Devleti ile arasına soğukluk giren Mehmed Ali Paşa, nüfuzunu daha da arttırmak düşüncesiyle birçok defa Osmanlı Devleti ile karşı karşıya geldi. Bu dönemde dikkat çeken mücadelelerden biri de Hicaz ve çevresinde yaşandı. Bölgede Türkçe Bilmez olarak da isimlendirilen Mehmed Ağa, Osmanlı Devleti'nden bağımsız olarak Hicaz ve Yemen'de bir otorite tesis ettikten sonra Mehmed Ali Paşa ile karşı karşıya geldi. Birçok defa Mısır askerleri ile Türkçe Bilmez'e bağlı kuvvetler arasında şiddetli çarpışmalar oldu. Bu çatışmalar Cidde'ye de önemli oranda tesir etti ve Türkçe Bilmez Mehmed Ağa bu süre içinde çok sayıda Mısır gemisine el koydu. Hadiseler bu şekilde devam ederken Türkçe Bilmez Mehmed Ağa'nın faaliyetleri Osmanlı Devleti'nin dikkatini çekti. Bu nedenle Babıali Mehmed Ağa lehine birtakım adımlar attı. Bu araştırma ile Türkçe Bilmez Mehmed Ağa'nın Hicaz ve Yemen'deki faaliyetleri takip edilecektir. Bunun yanı sıra Mısır'ın bölge üzerindeki nüfuzu ve Osmanlı Devleti'nin hadiseler karşısında takındığı tavır ortaya konmaya çalışılacaktır. Osmanlı Devleti'nin Kavalalı Mehmed Ali Paşa ile yaşadığı bu sıkıntılar Osmanlı Arşiv vesikalarından ve konuyla ilgili yapılmış araştırma ve inceleme eserlerden istifade edilerek irdelenmek istenmektedir. Aynı zamanda Türkçe Bilmez Vakası ve Mısır'ın bölgedeki faaliyetleri konusunda da kapsamlı bir çalışma ortaya konmak istenmiştir.

Turkce Bilmez Mehmed Aga Case and the Influence of Egypt in Yemen

Durmuş Akalın

The rule that Kavalalı Mehmed Ali Pasa had established in Egypt was not limited only to the Nile periphery. After a while, he also benefited from the difficulties that Ottoman Empire had been experiencing and made an expansion on Syria, Hejaz and Sudan. After the Greek Revolt, Mehmed Ali Paşa, who had disagreements with the Ottoman State, confronted with the Ottoman State several times with the consideration of increasing his influence further. . One of the striking struggles in this period took place in Hejaz and its environs. After establishing an authority in Hijaz and Yemen independent of the Ottoman State, Mehmed Aga, also known as Turkce Bilmez faced Mehmed Ali Pasha. There were violent clashes between Egyptian soldiers and forces of "Türkçe Bilmez" several times. These conflicts had a significant impact on Jeddah, and Turkce Bilmez Mehmed Aga confiscated many Egyptian ships during this period. As the incidents had been going on in this way, the activities of the Turkish Bilmez Mehmed Aga had attracted the attention of the Ottoman State. Therefore, Babıali took some steps in favor of him. This study aims to track the activities of Turkce Bilmez Mehmed Aga in Hejaz and Yemen as well as assert the influence of Egypt on the region and the attitude of Ottoman state against the incidents. These troubles, which the Ottoman State experienced with Kavalalı Mehmed Ali Pasa, will be explored through using the Ottoman Archives documents and secondary sources related to the subject. In addition, this study also aims to present a comprehensive study on Turkce Bilmez Case and the activities of Egypt in the region.

Osmanlı Dönemi Yemen Vilayeti'nde Belediye Teşkilatının Tesisi ve Rolü (1872-1919)

Ebtisam Mohammed Hussein Al-Gerafi

Osmanlı Devleti, Tanzimat'ın ilanından sonra taşrada merkezi idarenin mutlakıyetini hafifletmek ve yerel halkı merkezi idarenin menfaatleri doğrultusunda yönlendirebilmek için halkın vilayet yönetimlerinde söz sahibi olmasını istedi. Vilayetlerde tesis edilen Yasama ve Denetleme Meclisleri de yine bu imkânı sağlamaya yönelik yapısal reformlardı. Bu maksatla vilayet merkezlerinde; Meclis-i Umûmî, Vilayet İdare Meclisi ve Beledi Meclisi ismiyle üçer meclis oluşturuldu.

1871 yılında yürürlüğe giren İdare-i Umûmiye-i Vilâyât Nizamnamesi ile Osmanlı Devleti'nin her vilayetinde belediye meclislerinin kurulması kararlaştırıldı ve uygulamaya koyuldu. Osmanlı Devleti'nin Yemen'de geçici bir süre kaybettiği hâkimiyetini tekrar geri kazanmasından sonra burada da bir Belediye Meclisi oluşturulmuştu.

Bu çalışmada, Osmanlı dönemi Yemen'indeki belediye nizamı ile yerel yönetim düzleminde gerçekleşen yapısal-yönetsel reformlar konu edinilmiştir. Sahasında bir ilk olarak bu konu çalışmamızın birinci kaynakları şüphesiz arşiv belgelerinden meydana gelmektedir. Bu belgeler Yemen'in siyasi, mali, idari, ekonomi ve ilmi durumu, Yemen'in tarihi hakkında Osmanlıca ve Arapça dilleri ile yazılmış bilgiler vermektedir. Arşiv belgeleri yanında Yemen Salnameleri, Yemen yazmaları arasında inceleyerek Osmanlıca, Türkçe, Arapça ve İngilizce çeşitli kaynaklar kullanılacaktır. Arşiv belgelerini analiz edip diğer kaynaklarla karşılaştırarak bu araştırma açıkla yazılmaktır.

Sorun ve amaç:

Bu çalışma, Osmanlı Döneminde Yemen vilayetinde belediye sistemi kurulmasını ve şehirlerin gelişmesinde belediye kadroların rolünü ele almayı amaçlamaktadır.

1872-1919 yılları arasında Yemen Vilayetinde Osmanlı hâkimiyeti döneminde belediyeler ve belediye teşkilatı hakkında bu konuya has müstakil çalışmaların az bulunması sebebiyle bu araştırma iki hedef gözetmektedir: Birincisi Osmanlı döneminde Yemen Vilayetinde Belediye nizamı hakkında gerçek bir fotoğraf sunmaktır. İkincisi Osmanlı İdaresinin Meclisi marifetiyle mahalli idarenin tanzimindeki ve Belediye Meclisinin sunduğu hizmetler kanalıyla vilayetin geliştirilmesindeki çalışmalarını ortaya çıkmak, bunun yanında, Osmanlı yönetiminin, halkı mahalli idare çalışmalarına katmasındaki rolünü ortaya koymak ve Belediye Meclisinin faaliyetleri değerlendirilmektir.

(1872-1919) تأسيس المجلس البلدي في ولاية اليمن ودوره خلال الحكم العثماني

ابتسام محمد حسين الجرافي

اهتمت الدولة العثمانية بعد صدور التنظيمات على اشراك الجهد الشعبي في الادارة المحلية في الولايات بهدف تدبير الاهالي لمصالحهم العامة والتخفيف من حدة الحكم المطلق من خلال استحداث مجالس تشريعية ورقابية؛ فأوجدت ثلاث مجالس في مركز كل ولاية هي: المجلس العمومي، مجلس إدارة الولاية، المجلس البلدي. وبموجب نظام الادارة العثمانية للولايات الصادر في 1871 تم إنشاء المجالس البلدية في الولايات ومع عودة الحكم العثماني إلى ولاية اليمن تم إنشاء المجلس البلدي فيها.

تكمن أهمية هذه الدراسة كونها أول دراسة مستقلة تتناول موضوع البلدية في ولاية اليمن من واقع الأرشيف العثماني الذي تعد وثائقه المصدر الأول لهذه الدراسة. وتلقي الوثائق العثمانية الضوء على الأوضاع السياسية والمالية والإدارية والاقتصادية والاجتماعية وغيرها. وتقدم الوثائق العثمانية معلومات مفصلة عن جانب من تاريخ اليمن الإداري. وتعتمد الدراسة بالإضافة إلى الوثائق العثمانية على سالنامات اليمن وعدد من الحوليات اليمنية، بالإضافة إلى عدد من المراجع العثمانية والعربية والتركية والإنجليزية. وتعتمد هذه الدراسة على تحليل وشرح واستنباط ومقارنة المعلومات الواردة في وثائق الأرشيف العثماني مع المصادر والمراجع الأخرى.

مشكلة البحث وهدفه:

تهدف الورقة إلى دراسة تأسيس نظام البلدية في ولاية اليمن العثمانية ودور كادرها في تطوير المدن.

ومن منطلق أنه يندر وجود دراسة تاريخية متخصصة ومستقلة عن البلدية وتشكيلاتها في ولاية اليمن خلال الحكم العثماني (1872-1919) فإن هذه الورقة تهدف إلى تحقيق هدفين: الأول: إعطاء صورة حقيقية عن نظام البلدية في ولاية اليمن العثمانية. الثاني: إبراز جهود الادارة العثمانية من خلال المجلس البلدي في تنظيم الادارة المحلية وتطوير الولاية من خلال الخدمات التي قدمها المجلس ودور الادارة العثمانية في إشراك الجهد الشعبي في الإدارة المحلية، وتقييم عمل ونشاط المجلس البلدي.

Yemen Türkülerine Yansıyan Tarih ve Yemen Türkülerinin Yapısal Özellikleri

Feyzan Göher Vural-Timur Vural

Yemen, yerel kabilelerin ayaklanmaları ve sömürgeci ülkelerin işgal girişimleri nedenleriyle Osmanlı Devleti için sorunlu topraklardan olmuştur. Anadolu'dan çok sayıda asker buraya sevk edilmiş, pek çoğu mezarları bile belli olmadan Yemen topraklarında can vermiş, türkülerde de değinildiği gibi giden geri gelmemiştir. Türk tarihini ve kültürünü bir ayna gibi yansıtan türkülere, Yemen'e giden askerler ve onların ardında kalanların acıları yansımıştır.

Geçmişi savaşlarla dolu olan Türk milletinin acıları, umutları, sevinçleri türkülerle dile gelir. Bu nedenle türküler, buram buram duygu kokar. Ancak bu durum, Yemen türkülerinde daha da dokunaklıdır. *"Bura Türk kabri gibi, gel bir bak"* diye inleyen Yemen türküleri, türkü külliyatımızda özel bir yere sahiptir. Askerlik bedelini veremediği için Yemen'e gidenler, Yemen'e gidenlere ağlayan kızlar, bu sıcak topraklarda can veren Mehmetler, Anadolu'nun farklı bölgelerinde yakılmış türkülere konu olmuştur. Türkülerde toprağı "kanlı" olarak belirtilen Yemen'i konu alan bu eserler, askerlerin Yemen'deki yaşamı hakkında da bilgiler sunarlar.

Literatür taramasına dayalı olan bu çalışmada, üç farklı inceleme yer alacaktır. Bunların ilki Yemen türkülerinin sözleri üzerinedir. Türkü sözleri, toplumun içinde bulunduğu sosyo - kültürel durumu, toplumsal ve bireysel psikolojiyi dolaysız ve saf şekilde yansıtırlar. Ayrıca türkü sözlerinde yer alan çeşitli nesneler, maddeler, motifsel nitelikli sözler ve göstergebilimsel açıdan farklı anlamlar yüklenmiş kelimeler, içinde bulunulan şartları gözler önüne serebilir. Bu çalışmada da ilk olarak Yemen türkülerinin kimler tarafından yakıldığı, ne gibi hususlara değindiği, türkülerde işlenen kıyafet, silah, yiyecek, mekan vb. isimler ile motifleşmiş kelimeler tespit edilecek; kullanım sıklıkları belirlenecektir. İkinci olarak Yemen türkülerinin Anadolu'nun hangi bölgelerinde yakıldığına ilişkin veriler sunulacaktır. Çalışmada üçüncü olarak Yemen türkülerinin melodik ve ritmik özellikleri sunulacaktır. Türkülerin yazıldığı makamlar / ayaklar, usuller, ritmik kalıplar, ses alanı, tessitura (yoğun ses bölgesi) vb. özellikler incelenecektir. Bu şekilde Yemen türküleri konusunda bütüncül bir çalışma gerçekleştirmek hedeflenmektedir.

The Relationship between Ottoman and Yemen 1918-1924

Fuad Abdulwahab Ali Al-Shami

The Ottoman country was finally exiled from Yemen in 1918 after its defeat in the First World War (1914-1918). It was supposed to end its relationship with the states in its control and to hand it over to the nearest victorious country in accordance with the international agreements between the victorious countries and the defeated countries in this subject and one of these agreements is Madores agreement. But what happened in Yemen was that the Ottomans handed over the mandate to a local governor, Yahya Hamid-Alddin who became an independent ruler of Yemen, contrary to what was agreed upon, and he maintained a special relationship with the Ottoman country. The most important features of this relationship are:

Number of the employees of the Ottoman country stay in Yemen to help forward Emam Yahya in the building of his independent state and those employees had relationships with the Ottoman country.

Emam Yahya continued to communicate with the Ottoman country as a representative of the Islamic Caliphate until 1924.

Some Ottoman employees continued to work in Yemen as followers of the Ottoman country, including the governor of Yemen Mahmoud Nadim and the governor of Al-Hodida Hassan Bek who had a role in managing a number of areas of Metsarifia as a representative of the Ottoman country during the period 1918-1924.

The relationship that existed between Yemen and the Ottoman country after the independence of the first one is still uncertain and despite the fact that many researchers take this period as a research subject, most of them dealt with either the continuation of the Ottoman rule of Yemen or the beginning of the establishment of the new Yemeni country, and did not take the relationship directly mentioned, In this research we will focus on the relationship between Yemen and the Ottoman country in order to uncover its ambiguity by studying its manifestations and tracking its details.

علاقة الدولة العثمانية باليمن بعد الاستقلال 1918-1924م

فؤاد عبدالوهاب الشامي

كانت الدولة العثمانية قد خرجت من اليمن بشكل نهائي عام 1918م بعد هزيمتها في الحرب العالمية الأولى 1914-1918م، وكان من المفترض ان تقطع علاقتها بممتلكاتها التي خرجت منها وان تسلمها إلى أقرب دولة منتصرة وذلك تنفيذاً للاتفاقيات الدولية التي عقدت بين الدول المنتصرة والدول المنهزمة في هذا الشان ومنها اتفاقيات (مندورس)، ولكن ما تم في اليمن ان العثمانيين سلموا الولاية إلى حاكم محلي هو الأمام يحيى حميدالدين الذي اصبح حاكماً مستقلاً لليمن خلافاً لما تم الاتفاق عليه، وحافظ على علاقة خاصة مع الدولة العثمانية، وكان لهذه العلاقة عدد من المظاهر التي سوف نتناولها في هذه الدراسة ومن أهمها:

بقاء عدد من موظفي الدولة العثمانية في اليمن لمساعدة الأمام يحيى في بناء دولته المستقلة وكان لهاولاء الموظفين ارتباطات مع الدولة العثمانية.

تواصل الأمام يحيى المستمر مع الدولة العثمانية باعتبارها مازالت ممثلة للخلافة الإسلامية حتى عام 1924م.

استمر عمل بعض الموظفين العثمانيين في اليمن باعتبارهم يتبعون الدولة العثمانية، ومنهم والي اليمن محمود نديم ومتصرف الحديدة حسن بك الذي كان له دور في إدارة عدد من مناطق المتصرفية كممثل للدولة العثمانية خلال الفترة 1918-1924م.

إن العلاقة التي كانت بين اليمن والدولة العثمانية بعد استقلال الأولى ما زال يكتنفها الغموض وبرغم تناول الكثير من الباحثين لهذه الفترة إلا ان معظمهم تناولها إما إلحاقاً بالحكم العثماني لليمن او بداية لتأسيس الدولة اليمنية الجديدة، ولم يتعرضوا للعلاقة المذكورة بشكل مباشر، وسوف يركز هذا البحث على العلاقة بين اليمن والدولة العثمانية بهدف كشف غموضها من خلال دراسة مظاهرها وتتبع تفاصيلها.

Osmanlı Sıhhiye İdaresi (Karantina) Kayıtlarına Göre Kızıldeniz Limanlarındaki Seyr ü Sefer Hareketleri

Gülden Sarıyıldız

Süveyş Kanalı'nın açılması ve buharlı gemilerin Kızıldeniz'e girmesi burada deniz taşımacılığının yoğunlaşmasına yol açtı. Hac seyahatinin büyük ölçüde denizyoluna kayması Mekke'ye gelenlerin sayısında bir hayli artışa sebep oldu. Her yıl hac mevsiminde İngiliz ve Hollanda gemileri Hindistan, Cava, Endonezya gibi kolonilerinden, Fransız, Avusturya şirketleri Osmanlı, Magripli, Avrupalı on binlerce hacıyı Hicaz'a taşıdılar. Hacı gemileri, güneyden Babülmendep Boğazı, kuzeyden Süveyş Kanalı'ndan geçerek Kızıldeniz'e giriş yapıyorlardı. Ulaşımın hızlanması ve iletişimin kolaylaşması bulaşıcı hastalıkların da aynı hızla yayılma riskini ortaya çıkardı. Hac mevsimlerinde koleranın hacılar arasında şiddetle hüküm sürmesi Hicaz'ın sağlık durumunu milletlerarası politikanın gündemine taşıdı. İlk defa 1831 yılında Hicaz'da görülen kolera,1865'deki büyük salgınla dikkatleri hac üzerine çekti. 1866 yılında İstanbul'da yapılan Milletlerarası Sıhhiye Konferansı'nda koleranın kaynağının Hindistan olduğunun kabul edilmesi, özellikle denizyoluyla "Bahr-ı Muhit-i Hindî"den Hicaz'a gelecek hacı adayları ve yolcuların Mekke'ye ulaşmadan sıhhi kontrollerinin yapılması zaruretini ortaya koydu.

Hac gibi büyük çaplı kitlesel hareketliliği sıhhi açıdan kontrol etmek çok zor, ama aynı zamanda da umumun sağlığının korunması bakımından gerekliydi. Hacı adaylarının Mekke'ye ulaşmadan belli noktalarda sağlık denetiminden geçirilmesi büyük önem taşıyordu. Burada yapılacak ciddi sağlık denetimi ve karantina tedbirleri ile Asya'dan gelen salgın hastalıkların Hicaz'a ve başka yerlere taşınması önlenebilirdi. Osmanlı Devleti, Babülmendep Boğazı'ndan Kızıldeniz'e giriş çıkış yapan gemilerin sağlık kontrol yapmak yani, Kızıldeniz'de sıhhiye hizmetlerini yürütmek üzere Yemen sahillerinde Kamaran Adası merkezli ve Hicaz sahillerinde Cidde merkezli karantinalar oluşturdu. Hicaz Sıhhiye İdaresi'nin bünyesinde Cidde, Kunfuda, Rabig, Yanbo ve Lit karantinaları; Yemen Sıhhiye İdaresi bünyesinde yer alan Hudeyde, Moha, Luhayye, Çizan, Kamaran karantinaları Batı'nın bulaşıcı hastalıklardan korunmasında koruyucu bir kalkan vazifesi gördü. 1872 tarihinden itibaren Kızıldeniz karantinalarında tutulan kayıtlar Hicaz ve Yemen sahillerindeki milletlerarası denizcilik ve ulaşım faaliyetlerini gösteren sağlam kanıtları oluşturdu.

Bu bildiride Osmanlı Sıhhiye (Karantin) İdaresi'nin kayıtları ve arşiv belgeleri ışığında 19. yüzyılın son çeyreğinde Kızıldeniz karantinaları, Hicaz ve Yemen sahillerindeki seyr ü sefer faaliyetleri ele alınacaktır.

Osmanlı Döneminde Yemen Vilayeti'nde Açılan İdadi Eğitim Kurumları

Hatip Yıldız

Yavuz Selim'in hükümdarlığı zamanında Osmanlı egemenliğine girmiş olan Yemen bölgesi, uzun yıllar Osmanlı hâkimiyetinde kalmış; bilhassa 1870'lerden itibaren bir Osmanlı vilayeti haline gelmiştir. Bölgenin bu idari statüsü, hemen hemen Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar aynı şekilde devam etmiştir.

Osmanlı'nın diğer taşra bölgelerinde olduğu gibi, Yemen Vilayeti'nde de 1870'lerden sonra farklı düzeylerde çok sayıda modern okul açılmıştır. Bu okulların başında idadiler gelmektedir. Osmanlı'da idadîler, yüksek askeri mekteblere öğrenci hazırlayan ön sınıflar olarak ilk defa 1845 yılında ordu merkezleri ile Bosna'da açılmıştır. "İdadi" ismi müstakil bir ortaöğretim kurumu olarak ise gerçek hüviyetini 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde bulmuştur.

1869 Maarif Nizamnamesi'nde hemen açılması öngörülen söz konusu idadiler, maddi imkânsızlıklar ve öğretmen yokluğu yüzünden 1874 yılına kadar bir türlü açılamamıştır. Belirtilen tarihte "Darülmaârif" adlı rüşdiye düzeyindeki okul idadiye çevrilmiş ve böylece İstanbul'da ilk mülki (sivil) idadi mektebi açılmıştır. Ancak, II. Abdülhamid Dönemi'ne gelindiğinde, idadilerin açılmasında önemli gelişmeler olmuş; devrin sonlarında 9'u İstanbul'da ve 100'ü taşrada olmak üzere Osmanlı'daki idadi sayısı 109'a çıkmıştır.

II. Abdülhamid Dönemi'nde taşrada idadilerin açıldığı vilayetlerden biri de Yemen'dir. Yemen Vilayeti'nde bu dönemde Sana Mülki İdadi Mektebi ve Taiz Mülki İdadi Mektebi adlarıyla iki büyük yatılı idadi açılmıştır. Bunlardan Sana Mülki İdadi Mektebi, 26 Ekim 1895 (14 Teşrin-i evvel 1311) tarihinde açılmış ve mektebin inşası için toplam 10.600 kuruş masraf yapılmıştır. Taiz Mülki İdadi Mektebi ise 25 Aralık 1899 (13 Kanun-i evvel 1315) tarihinde açılmış olup, mekteb binasına 1.135 kuruş harcanmıştır. Bunların yanı sıra, Hudeyde kazasında da gündüzlü bir idadinin açılmasına teşebbüs edilmiş, fakat başarılı olunamamıştır.

Bu çalışmada; Osmanlı döneminde Türk kültürü ile iç içe geçmiş olan Yemen'de açılan ve uzun yıllar birer ortaöğretim kurumu olarak eğitim-öğretim hizmeti veren Sana ve Taiz idadi mekteblerinin tarihçesi; idareci, muallim ve talebe durumu ile okutulan dersler ve mekteblerin Yemen eğitiminin gelişimine katkısı hakkında bir değerlendirme yapılacaktır.

Çalışmanın hazırlanmasında; Devlet Salnameleri, Maarif Salnameleri, Yemen Vilayet Salnameleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maarif Nezareti tasnifi belgeleri ve konuyla ilgili araştırma eserlerden faydalanılacaktır.

Yemen: An Ottoman Province 1872-1918

Hussein Abdullah Hussein Al-Amri

The return of the Ottomans to Yemen

Between the departure of Mohammed Ali Pasha's forces from Yemen's Tehama and British occupation of Aden on 19 Jan 1889, both Ottoman situations and international settings had taken a change. Even the regional\local conditions surrounding their return in mid-19 century were different. While Colonialism was at its peak during that century, the Ottoman Sultanate, and in order to confront the colonial attack that yearned to tear it apart, worked on introducing what became known as the 'organizations' or the reformation and renewal of its administrative bodies, but was unable to achieve the strength it preached…

Within Yemen, conflicts and rivalry between small Imams in Sana'a seemed to open an advantageous prelude for the advancement of Ottoman forces from Tehama onto Sana'a, but the attempt was invain prompting their return to Tehama.

From the Ottoman presence until the backdrop of the Da'an Agreement between Imam Yahiya Hamidadeen and Marshal Izzet Pasha in 1911, attended by General (President) Ismet Inonu and Aziz Almasry and the Scholarly Sheikh Hussein Al-Amri, new details and further information are brought to light supported by rare documents (previously unpublished), among them the memoirs of General Ismet Inonu and others.

اليمن ولاية عثمانية 1872 – 1918 م

حسين بن عبدالله العمري

عودة العثمانيين الى اليمن

بين رحيل قوات محمد علي باشا من تهامة اليمن، واحتلال بريطانيا لعدن في 19 يناير 1889 إختلفت الملابسات والظروف الدولية والعثامنية، بل والمحلية التي احاطت بعودة العثمانيين في هذه الفترة من منتصف القرن التاسع عشر، فقد بلغت الحركة الاستعمارية ذروتها في ذلك القرن، وفي الوقت نفسه كانت السلطنة العثمانية تعمل على ادخال مع عرف (بالتنظيمات) أو حركة التجديد والإصلاح في اجهزتها حتى تتمكن من مواجهة الهجمة الاستعمارية الطامعة في تمزيقها ولم تتمكن من تحقيق ما كانت تنشدوه من قوة...

وفي اليمن كان الصراع والتنافس بين الأئمة الصغار في صنعاء كان تمهيداً لطلوع القوات العثمانية من تهامة الى صنعاء الا أنها اصيبت بخيبة أمل أعادتها الى تهامة ...

وبين الوجود العثامني حتى خلفيات اتفاق دعان بين الأمام يحيى حميد الدين والمشير القائدعزت باشا عام 1911 بحضور اللوآء عصمت إنينو وعزيز المصري وشيخ الإسلام حسين العمري أخبار وتفصايل جديدة تدعمها وثائق نادرة (لم يسبق نشرها)، ومن ذلك مذكرات اللواء (الرئيس) عصمت إينونو وغير ذلك.

Yemen in the 1830s through the Book of the Traveler Paul Emile Botta

Ibrahim Sadaoui

The second Ottoman era in Yemen began in 1833. It was a period during which the Ottoman presence in the Arab countries was shaken by the emergence of separatist movements (eg the *Wahhabi movement*) and the growing ambitions of European countries. This is why *the Sublime Porte* (Central government in Istanbul) is more than ever eager to reaffirm its influence in the Arab countries, especially after the occupation of Algeria by France in 1830. The Ottoman armies began their military campaigns in the Arabian Peninsula in cooperation with the forces of Muhammad Ali Pasha, governor of Egypt; they intervened in 1835 in the regency of Tripoli, and imposed a direct government. In Yemen, the beginning of the Ottoman era was characterized by turbulence and violence, because of the resistance manifested by most tribes, especially in the mountainous regions.

During this period, there were European travelers who visited the Arabian Peninsula. They traveled through Yemen and gave direct testimony about the conditions prevailing in the towns and rural areas they visited. Some have not hidden their frustration at the decline of many Yemeni towns and villages; they have lost their radiance and stability, mentioned by travelers in the seventeenth and eighteenth centuries, as the German traveler Karsten Niebuhr. Among those travelers who visited Yemen after 1833, there is the French traveler Paul Emile Botta, who arrived in the city of Hodeidah at the end of September 1836 after crossing the Hijaz.

During this difficult period of transition, the French traveler Paul Emile Botta traveled through Yemen. He met with tribal sheikhs and their children (eg *Sheikh Hassan*), and some dignitaries. He has also intermingled with the general public; he observed the conditions prevailing in the countryside, towns, and in some mountains. He recorded all his impressions and observations in his book entitled "Journey to Yemen", which was printed in 1841 in Paris. This book contains 148 medium-sized pages divided into 12 chapters. In this paper, we will try to present the situation of Yemeni society according to the book of Paul Emile Botta. This French traveler mentioned important information about the current life, social relations, and the influence of sheikhs who faced many challenges. In order to underline the social and economic transformations that took place in Yemen, we will compare the contents of this book with the testimonies of travelers of the 18th century.

اليمن في ثلاثينات القرن التاسع عشر من خلال كتاب الرحالة بول إميل بوطا

إبراهيم السعداوي

بدأ العهد العثماني الثاني باليمن تقريبا منذ سنة 1833م، وهي فترة اهتز خلالها الحضور العثماني بالبلاد العربية بسب ظهور حركات انفصالية (مثال: الحركة الوهابية) وزيادة أطماع الدول الأوروبية. ولهذا حرص الباب العالي أكثر من أي وقت مضى على إعادة دعم نفوذه في البلاد العربية، خاصة بعد سقوط ولاية الجزائر تحت الاحتلال الفرنسي سنة 1830م. فقد شرعت الجيوش العثمانية في حملاتها العسكرية في شبه الجزيرة العربية بالتعاون مع قوات محمد علي باشا والي مصر، وتدخلت سنة 1835م في ولاية طرابلس الغرب وفرضت عليها من جديد الحكم المباشر. و غلب الاضطراب والعنف على بداية العهد العثماني في اليمن، نظرا للمقاومة التي أبدتها غالب القبائل خاصة بالمناطق الجبلية.

وهنالك بعض الرحالة الأوروبيين الذين زاروا آنذاك شبه جزيرة العرب، ودخلوا إلى بلاد اليمن وقدموا شهادات حية حول الأوضاع التي كانت سائدة بالمدن والأرياف التي زاروها. ولم يخف بعضهم حسرتهم على التراجع الذي أصاب عديد المدن والقرى اليمنية، حيث فقدت اشعاعها واستقرارها الذي تحدث عنه الرحالة في القرنين السابع عشر والثامن عشر مثل الرحالة الألماني كارستن نيبور. ومن هؤلاء الرحالة الذين زاروا اليمن بعد 1833م نذكر الرحالة الفرنسي **بول إميل بوطا** Paul Emile BOTTA الذي وصل إلى مدينة الحديدة في أواخر شهر سبتمبر سنة 1836م قادما إليها من الحجاز.

لقد تنقل الرحالة الفرنسي **بول إميل بوطا** في أرجاء اليمن خلال تلك الفترة الانتقالية الصعبة، والتقى ببعض شيوخ القبائل وأبنائهم (مثلا: الشيخ حسن) وفئة الأعيان، كما اختلط بعامة الناس وعاين الأوضاع السائدة بالأرياف والمدن وبعض الجبال. ودوّن جميع انطباعاته ومشاهداته في كتابه الموسوم **"رحلة إلى اليمن"** الذي تمت طباعته سنة 1841م بمدينة باريس، ويحتوي الكتاب على 148 صفحة من الحجم المتوسط موزّعة إلى 12 فصلا تتكامل فيما بينها. وسنحاول في هذه المداخلة تقديم أوضاع المجتمع اليمني انطلاقا مما ورد في كتاب الرحالة الفرنسي بول إميل بوطا الذي انفرد بذكر معلومات مهمة حول الحياة اليومية والعلاقات الاجتماعية ونفوذ المشايخ الذين واجهوا عدة تحديات، كما سنقارن ما جاء في هذا

Globalizing the Ottomans: Yemen and its Imperialist Heritage

Isa Blumi

The following paper, drawning from years of archival work in Istanbul, London, Nantes, Rome, Sana'a', Washington DC, and Berlin considers the possibility that Administering Yemen Made the Ottoman Empire a truly Global agent whose contributions to the particular forms of modernity I have written about already in my *Foundations of Modernity* (2012). In this paper, drawing on records produced by commercial exchanges between Yemeni subjects of the Ottoman administration since 1872 and the larger Western Indian Ocean (especially Eastern Africa), it is possible to argue that the Ottoman Empire left an important set of imprints on the way global capitalist operations developed. The transformations in the capacity to produce surplus wealth, primarily from food production, human laborers, animal skins, and coffee, enabled Ottoman subjects in North Yemen to draw new sources of capital investment. In time, especially with the emergence of finance from European banks and bond markets, the most successful merchants in Ottoman Yemen extended their network to new arenas in which the larger Ottoman state suddenly became a recognizable actor. This transformation may offer us a new way to appreciate the extent to which local/indigenous commercial activities opened up new lines of possibilities that were both lucrative revenue sources, but also entry points for Ottoman geostrategic expansion. Much as political alliances with Japan were at one point considered important to thwart Russia, so too were overtures to larger regional polities in the Indian Ocean/East Africa suddenly within the parameters of Ottoman strategic calculations to compete with Britain, France, and Italy. That considerable amounts of surplus wealth also was at stake deepens the manner in which we can rethink the Ottoman Empire and its place in Global History. In making this argument by looking at several examples drawn from Ottoman Yemen, it is the goal of this paper to position the Ottoman Empire in the larger Global History narrative incresingly gaining weight in the acaemic world.

The Geographical Distribution of the Yemeni Industry during the Era of Second Ottoman Rule of Yemen 1833 – 1938

Kaid Hassan Ali Al-Jamra

- Industry is one of the lifeblood that position as commander dominant with various economic and social activities locally, regionally and globally, as a result of the rapid evolution in career development and community service at the spatial and temporal dimensions, and this is a reflection of continued scientific evolution of the simplest of idea even the most complex technique that is illustrates the contributions of researchers in different specialties, thus advancing the researcher for this study specifically,

research problem: the absence of identification, characterization and distribution patterns of industry which their presence in the urban centers of some governorates differently, and other governorates, which emerged and developed or became extinct in Yemen during the era of Ottoman Rule II (1833 – 1938),

With a view to provided a breakdown and analysis, scientific methodology:- starting with the collection information from the library sources that from historical books and documents, scientific messages, research and scientific journals, reports and some Internet sites, On the ground, by applied the questionnaire in the city of Sana'a if possible and then enter data in the computer and then organize, schedule, and then process the data statistically by using percentages and averages and other required statistical factor by SPSS program, Then the work of the chart analysis through the results of analysis of information tables and charts, highlighting them on various forms of distribution graphs and maps for the Republic of Yemen and Sana'a city through the program of geographic information systems (GIS) to classify the industries during the stages of this period of time, Then give a strategy illustrating the patterns of industry and geographical distribution of the various governorates of the Republic of Yemen and Explanation of the reasons for the extinction and growth of some of it's ,and the continuation impact in the deepening of the economic, social and political relations between the two countries of Yemen and Turkish.

التوزيع الجغرافي للصناعة اليمنية في عهد الحكم العثماني الثاني لليمن 1833 - 1924م.

قايد حسن علي الجمره

- تعد الصناعة احد عصب الحياة وقائد مهيمن ومتداخل مع مختلف الأنشطة الاقتصادية والاجتماعية محليا واقليميا وعالميا, نتيجة لتطورها الوظيفي السريع في تنمية وخدمة المجتمع بأبعاده المكانية والزمانية وهذا انعكاسا لتطورها العلمي المستمر بدأيةً بأبسط فكرة وحتى أعقد تقنية ويوضح ذلك إسهامات الباحثين بمختلف تخصصاتهم, وعليه يتقدم الباحث بهذه الدراسة محددا

مشكلة البحث: غياب تحديد وتوصيفها وتوزيع انماط الصناعة المنحصر وجودها في مراكز حضرية لبعض المحافظات بصورة متباينة وخلو المحافظات الأخرى منها والتي ظهرت وتطورت او انقرضت في اليمن خلال عهد الحكم العثماني الثاني 1833 - 1924م ,

, بهدف توفيرها وتوزيعا وتحليلها ,بمنهجية علمية :- بدءا بجمع المعلومات مصادرها مكتبيا من كتب ووثائق تاريخية ورسائل علمية وبحوث المجلات العلمية والتقارير وبعض مواقع الانترنت وميدانيا باستبيان تطبيقي على مدينة صنعاء إن أمكن ,ثم القيام بإدخال البيانات في الكمبيوتر وتنظيمها وجدولتها ثم معالجتها إحصائيا باستخدام النسب والمتوسطات وما يستلزم من معامل إحصائية أخرى بواسطة برنامج spss ثم عمل التحليل البياني من خلال نتائج الجداول للمعلومات وابرازها بأشكال بيانية مختلفة وتوزيعها على خرائط للجمهورية اليمنية ومدينة صنعاء من خلال معالجتها ببرنامج نظم المعلومات الجغرافية (GIS) حسب تصنف الصناعات خلال مراحل هذه الفترة الزمنية ,ثم الخروج باستراتيجية توضح أنماط الصناعة و توزيعها الجغرافي على مختلف محافظات الجمهورية اليمنية وأسباب انقراض بعضها ونمو واستمرار بعضها وأثرها في تعميق قوة العلاقات الاقتصادية والاجتماعية والسياسية بين الدولتين اليمنية والتركية.

Educational Life and its Institutions in Yemen

Khaled Abdelkader El-Jundi

In the beginning, education in the Ottoman Empire was based on religious teachings for the purpose of making the Arab Islamic Ottoman states knowledgeable. Before the free organizations era, teaching in the Ottoman Empire, of which was Yemen, education was free and started following a book instructed by a teacher or sheikh during which students would learn parts of the Holy Quran; the highest level of education was the ability to read and write.

Education in Yemen did not differ from that of the Arab states for that traditional schools "Al Katateeb" were established. Traditional schools refer to schools that were present prior to the existence of the Arab Islamic Ottoman Empire and existed afterwards.

After Ottoman Empire invaded Yemen in 1872, it sent a Correctional Committee to supervise public affairs in Yemen whereas it presented reports to the Ottoman authorities. Reports were consisted of how school situations were bad and the committee proposed the opening of numerous schools so that the Yemeni people could have a decent education.

The empire noted the demands of the Correctional Committee and set up to reform numerous schools and establish new ones.

In a brief period of time, the empire was able to reform schools and set up many elementary, preparatory, adult and sovereign schools. In addition to establishing adult military schools, the empire did not neglect the capabilities of teachers thus they created what is called the teacher's role.

الحياة التعليمية ومؤسساتها في ولاية اليمن

خالد عبد القادر الجندي

إقتصر التعليم في الدولة العثمانية في بداية الأمر على تعليم الأمور الدينية، شأنه في ذلك شأن التعليم في الولايات العربية والإسلامية العثمانية. كان التعليم في الولايات العربية ومنها ولاية اليمن، قبل عصر التنظيمات تعليماً حراً، يبدأ على يد الكتاب، أو مربٍ أو شيخ، ويتعلم منه التلميذ أجزاء من القرآن الكريم، كما كان تعلم القرأة والكتابة هو الحد الأقصى للتعليم.

لم يختلف التعليم في ولاية اليمن عن الولايات العربية، فتأسست المدارس التقليدية " الكتاكيب ". والمقصود بالمدارس التقليدية هي المدارس التي إنتشرت في الولايات العربية والإسلامية قبل العثمانيين وإستمرت في العهد العثماني.

وبعد بسط الدولة العثمانية سيطرتها للمرة العثمانية على اليمن في سنة 1872 م، أرسلت الدولة هيأة إصلاحية للوقوف عن كثب على الأوضاع العامة في اليمن، ورفعت الهيأة تقريرها الى السلطات العثمانية، فذكر التقرير الوضع المتردي للمدارس وأوصت بفتح العديد من المدارس حتى يتمكن اليمنيون من التعلم بشكل جيد.

حملت الدولة مطالب الهيأة الإصلاحية على محمل الجد وشرعت بإصلاح العديد من المدارس وبناء الجديد منها.

وإستطاعت الدولة في فترة وجيزة من إصلاح المدارس التي بحاجة الى إصلاح وبنت العديد من المدارس الجديدة الإبتدائية، الرشدية، الإعدادية، السلطانية. ومدارس الضايع، ولم تنسى الدولة من ثقل قدرات المعلمين فأنشأت دور المعلمين، المدارس الرشدية العسكرية.

The Defensive Strategy of Ottoman Fortresses Construction in Tihama: A Case Study on Alluhia Fort

Mabrook Mohammad Yahya Al-Dhamari

The military architecture in Yemen introduces many information; the most important one is the strategy used in choosing the location of castles and fortresses during the second Ottoman era in Yemen; in addition the structural technologies used in construction process. The construction forms closely linked to the development of weapons and the defensive system used during wars; from one side; and it reflexing the creative level of the local military architecture and the influnce of incoming effects; from other side.

Alluhia fort considered one of the survived evidences which showing the military architectural thought during the second Ottoman era in Yemen.

الاستراتيجية الدفاعية لبناء القلاع العثمانية في تهامة اليمن "قلعة اللحية نموذجاً"

"مبروك محمد يحيي الذماري

تقدم لنا العمارة العسكرية في اليمن معلومات متعددة، لعل أهمها الاستراتيجية المتبعة في اختيار مواقع القلاع والحصون خلال العهد العثماني الثاني باليمن، وكذا التقنيات الانشائية التي تم تنفيذها في البناء. وقد ارتبطت الاشكال البنائية للوحدات المعمارية بشكل وثيق بتطور الأسلحة والوسائل الدفاعية المستخدمة في الحروب من جهة، وتعكس مستوى الابداع الذي وصلت إليه فنون العمارة العسكرية المحلية، وما أدخل عليها من تأثيرات وافدة من جهة أخرى. وتعد قلعة اللحية أحد الشواهد الحية التي جسدت الفكر العسكري خلال فترة العهد العثماني الثاني في اليمن.

The Role of Hostages in the Political Relationships between the Mutawakilaih and the Ottoman States

Mashoor Abdelrahman Hussein Srour

The hostage phenomenon is old and new related in its historical roots to the Greeks who used in many affairs, the pre Islam Arabs and in many Islamic periods in certain political and social circumstances.

In the Ottoman period, the Ottoman Sultans and their rulers used this military conduct in the areas they conquered usually to reciprocate with their enemies. The Ottoman sultans continued to use it in later periods too.

In this study, the researcher will tackle this topic in the Mutawkilah state in Yemen and the role it played with Imam Ahmad and his son's Ahmad Hamid Aldin political conduct with the Ottoman state, and with the British occupation. The researcher will explore this phenomenon in relation to Yemeni political life demonstrated in the social, geographic aspect of society, and the types of hostages: guarantor hostages, war hostages, reserve hostages. The study will be concluded with its ramifications on the politics in Yemen and on its implementations inside and outside. The scientific approach to be adopted is the historical, descriptive and analytical one based on specific sources: The Ottoman rule in Yemen (1872-1918) written by Farouq Abatha, Yemeni documents for Sayd Salem, "The Ihsan for entering Yemeni Kingdom under the justice of Al-Ottoman" written by Abdelsamed Almuzai, and "The military history of Yemen for Sayd Salem".

دور الرهائن في العلاقات السياسية بين الدولتين المتوكليّة والعثمانيّة

مشهور عبد الرحمن حسين سرور

ظاهرة الرهائن ظاهرة قديمة حديثة ؛ إذ تعود في جذورها إلى العصور التاريخيّة القديمة، وتحديدًا إلى ماقبل الميلاد حيث استخدمها اليونانيون في كثير من معاملاتهم، كما استخدمها العرب الجاهليون في كثير من الأحيان، واستخدمت في العهود الإسلامية المتعاقبة في أحوال وظروف سياسية، واجتماعية خاصة .

في العهد العثماني استخدم السلاطين العثمانيون، وولاتهم هذه الظاهرة في مناطق كثيرة من البلاد التي حاربوا فيها، وفتحوها، ومن المناطق التي استخدموا هذه الظاهرة فيها بلاد اليمن السعيد، وقد جاء استخدامهم لها من باب المعاملة بالمثل ؛ إذ كان حكام اليمن يستخدمونها بشكل واسع عبر العصور المتعاقبة .

في هذا البحث، سأتحدّث عن هذه الظاهرة في الدولة المتوكّلية باليمن، ودور هذه الظاهرة في رسم سياسة الإمام يحيى، وابنه أحمد حميد الدّين مع القبائل اليمنيّة، ومع الدولة العثمانية، ومع الاحتلال البريطاني، كما سأتحدّث عن أسباب وجود هذه الظاهرة في السياسة اليمنية، التي تمثّلت في ثلاثة أسباب هي : الاجتماعية، والجغرافية، والسياسية . وعن أنواع الرهائن، التي منها : رهينة الضمان، ورهينة الحرب، ورهينة الاحتياط، وغيرها . وأختم هذه الورقة بتوضيح آثار تطبيق هذه الظاهرة على السياسة اليمنية، وعلى تنفيذها في الداخل اليمني، والخارج .

أما المنهج العلمي الذي سيتم استخدامه في البحث فهو : المنهج التاريخي، والمنهج الوصفي، والمنهج التحليلي، وسأعتمد على المصادر الأساسية التي تحدثت عن هذا الموضوع ومنها : الحكم العثماني في اليمن (1872 – 1918) لفاروق أباظة، ووثائق يمنية لسيد سالم، والإحسان في دخول مملكة اليمن تحت ظل عدالة آل عثمان لعبد الصمد الموزعي، والتاريخ العسكري لليمن لسيد سالم وغيرها.

Mustafa Hami ve Eseri “Sevkü’l-′Askerî Cedid” (1849 yılı)

Mehmet Tütüncü

Bu çalışmaya konu edilen elyazması tek nüshadır. Yazmayı ilk olarak Klaus Kreiser 1985 yılında İlim alemine tanıtmıştır. Eser 1849 Yılında Yemen’e yapılan bir askeri harekatı anlatmaktadır. Eserin Yazarı Mustafa Hami İstanbul’da tıp okulunu bitirdikten sonra Hicaz’da askerî doktor olarak bulunmuştur. Bu haliyle *“Sevkü’l-Askeri”*, Tevfik Paşa’nın donanmasına katılan bir Osmanlı askerinin hatıralarını oluşturmaktadır. O günlere ait bilgilerimizin sınırlı oluşu, bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Hatırat, Osmanlı Türkçesi (Rika Hat) ile yazılmış ve tek nüshadır. 75 varak ve yirmi altı resimden oluşan hatırat, bu anlamda ve alanda tek olma özelliğine sahiptir. Diğer taraftan Yazmanın sonunda 26 Kadar resim yer almaktadır. Bu 19. yüzyıl Osmanlı kitap resimlerinin bilinmeyen örnekleri arasında olmaları açısından da önemlidir. Mustafa Hami, eserini kaleme alırken gerekçe olarak; Yemen’e yapılan bu sevkiyatın hangi surette gerçekleştiği ve San′a’ya kadar ilerleyen Osmanlı askerinin geçtiği güzergâhların nereler olduğunu anlatmak istemiştir. 1840-1871 arasında yaşananların nelerden ibaret olduğuna yönelik bilgi ve belge sayısı yok denecek kadar az olduğu düşünülürse; Hami’nin bu eserinin mahiyeti ve kıymet derecesi ortaya çıkmış olacaktır.

Yemen in the French Studies during the Second Ottoman Era (1833-1924): From Curiosity to Scientific Interest

Mohammad Salah Boukechour

During the first era, the French's interest in Yemen was no more than knowledge and curiosity. However, it shifted from the Ottoman existence to a serious interest for some strategic and objective considerations during the second era. Contrarily to the first period in which the Ottoman Empire was extremely powerful, the other period witnessed a regression in the power and authority of the exalted State. At that time, the power of France rose and she started expanding at the expanse of the Ottoman lands in the Southern part of the Mediterranean Sea through two military campaigns: the first against Egypt in 1798 and the second against Algeria in 1830, the latter became quickly a settled colony. The second reason that led France to start its interest in Yemen was the emergence of the Eastern Question and the French interest in the Ottoman heritage, thus, France developed into a big colonial power besides Britain. As Yemen was part of the Ottoman Empire, the French interest in it had become a must. The other reason was its strategic location since the opening of the Suez Canal. In order to know the other's view and complete the first research presented in Uşak University Meeting, this research aims at explaining how the French Studies tackled Yemen during the nineteenth century and the beginning of the twentieth century.

اليمن في الدراسات الفرنسية خلال العهد العثماني الثاني (1924-1833) : من الفضول إلي الاهتمام العلمي

محمد الصالح بوقشور

إذا كان الاهتمام باليمن من طرف الفرنسيين خلال الفترة الأولى غلب عليه طابع المعرفة والفضول فإنه سرعان ما تحول خلال الفترة الثانية من الوجود العثماني إلى اهتمام جدي لاعتبارات إستراتيجية موضوعية. فعلى عكس الفترة الأولى، التي عرفت الإمبراطورية العثمانية أوج قوتها، فإن هذه المرحلة شهدت تراجعا في قوة ونفوذ الدولة العلية في حين أن فرنسا بدأت تتصاعد قوتها ودخلت في بداية توسعاتها على حساب الأراضي العثمانية من الجهة الجنوبية للبحر المتوسط بحملتين عسكريتين، الأولى على مصر سنة 1798 والثانية علي الجزائر سنة 1830 حيث سرعان ما تحولت هذه الأخيرة إلي مستعمرة استيطانية.

الأهمية الثانية لهذه المرحلة تتمثل في بروز المسألة الشرقية واهتمام فرنسا بالإرث العثماني كونها أصبحت قوة استعمارية كبيرة إلى جانب بريطانيا، وبما أن اليمن جزء من الإمبراطورية المتناقصة القوة فإن اهتمام فرنسا به أصبح أمرا واقعيا.

العنصر الآخر لاهتمام فرنسا باليمن يكمن في تزايد إستراتيجية موقعه منذ فتح قناة السويس، لذلك فإن اليمن أضحى مهما أكثر للقوى الأوروبية لإطلالته على المدخل الجنوبي للبحر الأحمر.

لكل هذه الاعتبارات ومن أجل معرفة نظرة الآخر ولاستكمال البحث الأول المقدم في ملتقي جامعة أوشاك، إرتأينا أن نقدم هذا البحث في هذا الملتقى حول كيفية تناول الدراسات الفرنسية اليمن خلال القرن التاسع عشر وبداية القرن العشرين.

The Importance of the Geographical Location of Yemen and its Impact on Ottman Control of the Yemeni Coasts between 1833 and 1872

Mohammed Abdo Mohammed Al-Sarori

The problem of the research: Does the geographical location of Yemen have any significance? and what are the obstacles that the Ottomans face to dominate it?

The objective of the research: This study aims at presenting the factors that make the geographical location of Yemen very significant, and exploring the impactof tribal conflicts on the efforts of the Ottoman forces to protect it.

The Frist Axiom: The first axiom focuses on the importance of the geographical location of Yemen, especially in regard to trading. As we know, Yemen is located in the middle of the sea trading route which links East and West through the Red Sea. It will also discuss the significant of Yemen’s location after the launch of Suez Canal. In addition the study will pinpoint the religious importance of the Yemen’s location near the holy places (Makah and Medina) and Ottoman authority protecting them from being under the control of non-Islamic authorities.

The Second Axiom: This axioms will examine the dominance on the Yemen coasts; and it will talk about how the governer of Egypt, Mohammed Ali.

Bach sent Ahmed Pasha (the leader) to Hijaz in 1833 to be the governor there, and how he reached Yanboo then Al-Margadah to dominate it. It will also discuss his continual chasing of Turkishah Bilmaz to Makka to dominate it. And how Mohammed Ali Pasha sent Ibrahim Pasha in 1836 to dominate the coasts of Aseer and Yemen who left it in 1840 for Al-Hussein Bin Ali Bin Haider. As a result of a tribal conflict, give in the Yemen coasts which he had governed. The Ottomoman Caliphate ordered the governor of Hijaz, Tawfiq Pasha to go to Hodeidah to rule it; he reached Hodeidah and settled there. After dominating the Yemen coasts, the Ottoman Caliphate ordered the Ottoman leader Ahmed Mukhtar to move to Sana'a in 1872 to dominate it. He succeeded in fulfilling his duty and then the period of Ahmed Pasha's rule on Yemen.

اهمية موقع اليمن الجغرافي واثره على سيطرة العثمانيين للسواحل اليمنية فيما بين سنة 1833-1872

محمد عبده محمد السروري

اشكالية البحث: هل لموقع اليمن الجغرافي اهمية؟ وماهي المعوقات التي قابلت القوة العثمانية للسيطرة عليه ؟

هدف البحث: يهدف البحث الى ابراز العوامل التي اعطت الموقع الجغرافي لليمن اهمية كبيرة، وتوضيح اثر الصراع القبلي على جهود القوة العثمانية للمحافظة عليه.

المحور الأول: اهمية موقع اليمن الجغرافي، وسيتحدث فيه عن اهمية موقع اليمن الجغرافي في النشاط التجاري وهو ان اليمن تقع في منتصف الطريق التجاري البحري الموصل بين المشرق والمغرب عبر البحر الاحمر. كما سيتحدث عن ازدياد اهمية موقع اليمن بعد فتح قناة السويس.

كذلك سيتحدث عن الاهمية الدينية لموقع اليمن قرب الاماكن المقدسة (مكة والمدينة) وتكفل السلطة العثمانية بحمايتها من الوقوع تحت سلطة غير اسلامية.

المحور الثاني: السيطرة على سواحل اليمن، وسيتحدث عن ارسال والي مصر محمد على باشا القائد احمد باشا واليا على الحجاز سنة 1833 ووصوله الى ينبع ثم الى جده واستيلائه عليها. كما سيتحدث عن استمراره في مطاردة بيلمز الى المخا وسيطرته عليها. وكذلك عن ارسال محمد على باشا سنة 1836 حملة ابراهيم باشا واستيلائه على سواحل عسير واليمن حتى الحديدة ثم تركه لها سنة 1840 وتسليمها الى الحسين بن على بن حيدر. وعلى اثر صراع قبلي طلب الحسين من السلطات العثماني تسليمها السواحل اليمنية التي كانت تحت حكمه. فامرت الخلافة العثمانية والي الحجاز توفيق باشا الذهاب الى الحديدة لاستلامها فوصلها سنة 1849 و استقر فيها، وبعد استكمال السيطرة على سواحل اليمن وتأمينها امرت الخلافة العثمانية القائد العثماني احمد مختار باشا التحرك نحو صنعاء سنة 1872 للسيطرة عليها فتمكن من القيام بذلك لتبدأ بعد ذلك مرحلة ولاية احمد مختار باشا لليمن.

Güney Siyasetinde-Yemen’de Osmanlı Valileri ve Hâkimiyet Mücadelesi (1850-1876)

M. Murat Öntuğ - Leyla Aksu Kılıç

Yemen tarihi geçmişi çok eskilere dayanan bir coğrafya olmakla birlikte; Yavuz Sultan Selim’in 1517’de Mısır’ı fethini müteakip Osmanlı Devleti’nin topraklarına katılmıştır. Osmanlı Devleti’nin hâkim olduğu sahanın en uzak noktalarından biri olan Yemen, Osmanlı idaresi altında sürekli olarak isyanların görüldüğü ve devamlı suretle hâkimiyet-nüfûz mücadelesinin yaşandığı bir alan olmuştur. XX. yüzyılın başlarına kadar –I. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar- Osmanlı idaresi altında kalan Yemen vilayeti, Osmanlı merkezi için hem bir İslam halifesi olarak hem de Portekizlilerle mücadele hususunda da stratejik bir öneme sahiptir. Bu sebeplerden Osmanlı Devleti, valileri vasıtasıyla Yemen topraklarında hâkimiyetini sağlamaya çalışmıştır. Osmanlı arşiv kayıtlarından da Osmanlı’nın Yemen üzerinde nüfuzunu gerçekleştirebilmek için yoğun bir siyaset güttüğü görülmektedir.

Bu tebliğde, H. 1266-1293/M. 1850-1876 tarihleri arasında Yemen’de görülen isyanların bastırılması, dağ halklarının eşkıyalık faaliyetleri, asayişin temini ve zamlı vergilerin toplanabilmesi için asker sevk edilmesi gibi Osmanlı devlet merkezinin Yemen’deki hâkimiyetini tesis etme mücadelesi ve bu mücadelenin sahadaki aktörleri olan Yemen valileri Mustafa Sabri Paşa, Mehmed Sırrı Paşa, Mirliva Mustafa Paşa, Mehmed Paşa, Kaymakam Mustafa Paşa, Ahmed Paşa, Ahmed Muhtar Paşa, Ahmed Eyüp Paşa, Mustafa Asım Paşa gibi Osmanlı valilerinin faaliyetleri konu alınacaktır. Bunun için Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde kayıtlı MKT. MHM.; MKT.UM; MKT. NZD.; MKT. MVL.; AMD. katologlarındaki şukka, ariza, ilmühaber, takrir, ferman ve mühimme defterleri vd. veriler kullanılacaktır. Bunlardan hareketle XIX. yüzyılın ikinci yarısındaki Yemen’in Osmanlı valileri, Osmanlı yönetiminin bölgedeki idaresi ve nüfuz mücadelesi üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Kayıtsız Ölümler ve Kayıplar Defterlerine Göre Küçük Menderes Havzasının Yemen'deki Asker Kayıpları

Necat Çetin

Osmanlı devleti döneminde iç isyanlar veya cephelerde kalan asker kayıpları kaynak ve belgelerin yetersizliği nedeniyle ne yazık ki net değildir. Konuyla ilgili bilinmeyen bir kaynak ta ilçe nüfus arşivlerinde tepsi edilen kayıtsız ölümler ve kayıplar defteridir. 1934 yılında tün ülkede kayıp yakınlarının verdiği beyanatlara göre tutulan defterler ve bilgileri asker kayıplarının tespit edilmesi konusunda bu güne kadar bilinmeyen ve konuyla ilgili bilgilere ulaşmamızı sağlayacak ve ışık tutacak önemli kaynaklardandır. Söz konusu defterler önce Torbalı İlçe nüfus müdürlüğü arşivinde tespit edilmiş, havzadaki diğer ilçe nüfus müdürlüğü arşivlerinde de aynı defterler tespit edilmiştir. Milli Savunma Bakanlığı arşivine göre Osmanlı devleti döneminde yemen bölgesinde İzmir ilinden şehit olan asker sayısı sekiz kişidir. Şehit olan askerler Nif (Kemalpaşa), Ödemiş, Seferihisar, Urla ilçelerindendir. Küçük menderes havzası ilçeleri olan Torbalı, Bayındır, Tire, Ödemiş, Beydağ ve Kiraz ilçe nüfus müdürlüğü arşivlerindeki incelenen kayıtsız ölümler ve kayıplar defterlerine göre Yemen bölgesinde askerde kalan kişi sayısı 114 kişidir. Belgelerde ölüm veya kayıp yeri olarak “Yemen harbi”, “Yemen” veya “Yemende “ yazılmıştır. Bazı kayıtlarda ölüm şeklinde ise “harpte”, “Askerde” “Şehit” notu düşülmüştür. Belgeler bağlı oldukları idari birimlerde köy veya mahalle idari heyeti tarafından imzalanmıştır. Aynı defterlerin kayıtsız evlenme ve kayıtsız doğum defterleri de bulunmaktadır. Aynı havzada bulunan Selçuk ilçesi 1950 yılında Aydın ilinden İzmir iline bağlandığı için ilgili evraklar bulunamamıştır. Yemende askerde kalan en çok 41 kişiyle Bayındır ilçesindedir. Bunu 27 kişi ile Ödemiş ilesi 21 kişiyle Kiraz ilçesi takip etmektedir. Torbalı ilçesinde 17, Beydağ ilçesinde ise bir kişi tespit edilmiştir. Yemende askerde aklanların ortalama ölüm yaşı28’dir. Bazı kişilerin ölüm tarihi belirsizdir. En yaşlı kişi 1254 doğumlu Torbalıda İsmail oğlu Mehmet’tir. Kayda göre 13 Şubat 1332 tarihinde 78 yaşında(?) ölmüştür. En erken ölüm kayıt tarihi Tire Kızılcahavlu köyünden Musa oğlu Ahmet’tir. Kayda göre 30 Ağustos 1312 tarihinde ölmüştür.

Birinci Dünya Savaşında Yemen Cephesinde Baytariye Hizmetleri

Neslihan Bolat Bozaslan

Lojistik faaliyetler, iaşe, ibate, nakliye ve sıhhiye hizmetlerinden oluşan bir zincirdir. Bu faaliyetler, savaşların kazanılmasında ya da kaybedilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Lojistik faaliyetler vasıtasıyla cephe ile iç kesimler arasında kesintisiz bilgi edinmek mümkün olacağından hem savaşın gidişatı hakkında bilgi edinilmekte hem de cephede savaşan ordunun ihtiyaçları giderilmektedir.

Savaşlarda Lojistiğin önemi tarihsel süreç içerisinde artarak devam etmiştir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı orduların lojistik faaliyetleri açısından önemli bir sınav olmuştur. Çünkü dünya ülkeleri ilk defa bu kadar geniş bir coğrafyada top yekûn bir savaş içine girmişti. Savaşın başında seferberlik için milyonlarca asker cepheye çağrılmış, birçok ülkenin demografik yapısı değişmiş ve insanlar üretici konumdan tüketici konuma geçmiştir. Üstelik savaşın beklenenden uzun sürmesi hem cephede hem de cephe gerisinde lojistik faaliyetler bakımından büyük sıkıntılara neden olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'nın önemli cephelerinden biri de Yemen cephesiydi. Zira bu cephede alınacak bir başarı İngilizlerin sömürgeleri ile olan bağlantısını keserek savaş için gerekli olan insan ve malzeme ikmalini sekteye uğratabilirdi. Fakat bu bölge başlangıçta Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı sefer planının dışında tutulduğundan lojistik destek bakımından yetersiz kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nda lojistik faaliyetler kapsamında baytariye hizmetleri önemli bir yer tutmaktaydı. Motorlu araçların az olması nedeniyle orduda hayvan gücüne fazlasıyla ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu sebeple 7. Kolordu Komutanlığı baytariye hizmetlerine çok önem vermekteydi. Ancak 7. Kolordu Komutanlığının aldığı tüm tedbirlere rağmen bölgenin coğrafi yapısı, hayvanların yetersiz donanımları, istihkaklarından daha az yem yemeleri, sayılarının az olması ve iş yüklerinin fazla olması gibi nedenlere bağlı olarak hayvan hastalıklarının ve ölümlerinin önüne geçilememiş, baytariye hizmetleri bakımından ciddi sıkıntılar yaşanmıştır.

Bu çalışmanın amacı Birinci Dünya Savaşında Yemen Cephesinde konuşlanmış olan 7. Kolordu'da yürütülen baytariye hizmetlerinin nasıl yapıldığını arşiv belgeleri ışığında ortaya koymaktır. Böylelikle hem Birinci Dünya Savaşı'nda lojistik faaliyetlere dikkat çekmek hem de savaşın en önemli unsurlarından biri olan hayvanlara ve onların sağlık durumları ile alakalı yapılacak çalışmalara katkı sağlamak hedeflenmektedir. Bu çalışmanın kaynağını ATASE Arşivi ve Yemen Milli Arşivinden alınan belgeler oluşturmaktadır.

Veterinary Services in Yemen during the First World War

Neslihan Bolat Bozaslan

Logistics is a chain of activities, subsistence, payment, transportation and sanitary services. These activities have an important effect on the acquisition or loss of battles. By means of logistics activities, it is possible to obtain uninterrupted information between the front and the inner sections, so that both the information about the course of the war and the needs of the armies fighting on the front are eliminated.

During the war, the prosperity of the Logistic continued to increase in the historical process. Especially the First World War is an important test for the logistics activities of the armies. Because, for the first time in the world, countries have entered a battle of war in such a wide geographical area. At the beginning of the war, millions of soldiers were summoned to mobilize, the demographic structure of many countries changed, and people moved from a manufacturer position to a consumer position. Moreover, the long-lasting war has caused great distress in terms of logistics activities both on the front and behind the front.

One of the important fronts of the First World War was the Yemen fronts. An achievement on this front could cut the link between the British and the colonies, which would have required the supply of man and material for the war. But this region was initially inadequate in terms of logistical support as the Ottoman State was excluded from the First World War voyage plan.

In the First World War, as a result of the logistics activities, the vault services took an important place. Due to the low number of motor vehicles, the army needed more animal power. For this reason, the 7th Army Corps was very important to the vigilant services. However, despite all the precautions taken by the 7th Corps Command, animal diseases and deaths could not be prevented due to the geographical structure of the region, inadequate equipment of animals, less food for feeds, fewer numbers and high workloads.

The purpose of this study is to reveal how the vault services carried out in the 7th Army deployed on the Yemen Plane in the First World War are carried out in the light of archive documents. In this way, it is aimed to draw attention to logistics activities in the First World War as well as to contribute to the animals, which is one of the most important elements of the war, and their work related to their health status. The source of this work is the documents from ATASE Archives and the Yemeni National Archives.

The Role of Italy in Assir in the Second Ottoman Era 1911-1918

Neven Mostafa Hassan Saad

The research aims at dealing with a significant period of Yemen's history in the Ottoman era, in which the role of Italy in the Ottoman era was discussed in the second Ottoman era (1918-1911). This was during the reign of Imam Muhammad al-Idrisi, who cooperated with the Italians who provided him with funds and weapons to train his army against the Turks. Italy was close to Idrissi at that time and was able to exploit it after spreading the security in Asir and organizing its ports for several years and encouraging its trade, and organized trade with Massawa and Aden and continued for several years in close relations with the Italian ports. The reason for the connection between Idrissi and Italy to the Ottoman state itself where it held a reconciliation with Imam Yahya, did not accept to do the same thing with Imam Idrissi, seeking to eliminate it once and for all. Al-Idrissi took the opportunity of the clash of the Ottoman Empire in a war with Italy for the sake of Tripoli and the West began to contact them through a friend who works Italian translator in the Italian Commission in Cairo, "Muhammad Ali Alawi Beck," which helped Al-Idrisi to reach negotiations with the Italians, The antagonism of the Ottoman Empire at the time, the Imperialist forces with the help of Italy and Britain's intervention from abroad.

The elements of this study include, first, a background on a difficult geography and the prevailing political situation.

Administrative development of Aseer under the Ottoman rule, the relationship between Italy and Imam Idrisi, the reasons for communication between them, how to communicate and its consequences. The research concludes with the most important findings of this study.

In this research, the historical scientific method based on the analysis of the events and the extent of their association with each other and the results thereof were followed.In this study, references were made to the documents of the National Library of Egypt in Cairo, including the records of the era of Muhammad Ali, Governor of Abidin, the books of the Maayya Turki, Salanama of Yemen, and Arabic documents published in Sayed Mustafa Salem's book, Yemen's Modern Formation (Yemen and Imam Yahya 1904-1948) , Salvatore Oboateny, the Kingdom of Imam Yahya, a journey in the Arab countries happy (translated Fawzi from Italian), as well as foreign documents published in the book of Records of Yemen 1799-1960, in addition to the annals of Yemen in the 19th century, as well as Arab and foreign references and periodicals (extract , Al-Manar, pro, Al-Ahram, Major General) and scientific letters TeX M search topic.

دور ايطاليا فى عسير فى العهد العثمانى الثانى 1911-1918

نيفين مصطفى حسن سعد

يهدف البحث إلى تناول فترة هامة من فترات تاريخ اليمن فى العصر العثمانى حيث يبحث دور ايطاليا فى عسير فى العهد العثمانى الثانى1911-1918 وكان ذلك فى عهد الإمام محمد الإدريسى الذى تعاون مع الإيطاليين وامدوه الأموال والأسلحة , كما وافق أيضاً على دخول بعثة إيطالية إلى عسير تقوم بتدريب جيشه لمحاربة الآتراك . وتقربت ايطاليا من الإدريسى فى تلك الآونة واستطاعت استغلاله وذلك بعد أن نشر الأمن فى عسير ونظم موانيها لعدة سنوات وشجع تجارتها , وانتظمت التجارة مع مصوع وعدن واستمرت تلك الموانى لعدة سنوات فى علاقات وطيدة مع الموانى الإيطالية . ويرجع سبب الاتصال بين الادريسى وايطاليا إلى الدولة العثمانية نفسها حيث عقدت صلحاً مع الإمام يحيى , ولم تقبل ان تفعل نفس الشئ مع الإمام الإدريسى , تسعى إلى القضاء عليه نهائياً . وانتهز الإدريسى فرصة اشتباك الدولة العثمانية فى حرب مع ايطاليا وذلك من اجل طرابلس الغرب وبدأ الاتصال بهم عن طريق صديق له يعمل مترجم ايطالى فى المفوضية الإيطالية بالقاهرة وهو " محمد على علوى بك " الذى ساعد الادريسى فى الوصول إلى التفاوض مع الايطاليين , أدى هذا التفاوض اشتداد العداء للدولة العثمانية فى ذلك الوقت , وقوى الادريسى بمساعدة ايطاليا وتدخل بريطانيا من الخارج .

وعناصر تلك الدراسة تتناول أولاً تمهيد عن جغرافية عسير والأوضاع السياسية السائدة فيه

التطور الادارى لعسير فى ظل الحكم العثمانى , العلاقة بين ايطاليا والإمام الإدريسى , أسباب الاتصال بينهم , كيفية الاتصال ونتائجه المترتبة . وينتهى البحث بخاتمة تتضمن أهم النتائج التى توصلت إليها خلال تلك الدراسة.

وقد اتبعت فى هذا البحث المنهج العلمى التاريخى القائم على تحليل الأحداث ومدى ارتباطها ببعضها وما تمخضت عنه من نتائج.

ولقد تم الرجوع في تلك الدراسة إلى الوثائق المحفوظة بدار الوثائق القومية بالقاهرة، ومنها محافظ عابدين, دفاتر معية تركى, سالنامة اليمن, ووثائق عربية منشورة فى كتاب سيد مصطفى سالم , تكوين اليمن الحديث (اليمن والإمام يحيى 1904-1948), سلفاتور أبوتينى , مملكة الإمام يحيى , رحلة فى بلاد العربية السعيدة (ترجمة فوزى عن الإيطالية) , وكذلك وثائق أجنبية منشورة فى كتاب Records of Yemen 1799-1960, هذا بالإضافة إلى حوليات يمنية فى القرن 19، بالإضافة إلى المراجع العربية والأجنبية والدوريات (المقتطف , المنار , المؤيد , الأهرام , اللواء) والرسائل العلمية التى تخدم موضوع البحث.

The view from al-Hudayda: Istanbul after 1908 Revolution

Nicola Melis

At the beginning of the time of Sultan Mehmet Reşat, a certain ʿUthmān b. Muḥammad b. Mūsà from the *Mīrġaniyya/Ḫatmiyya* order, wrote e treatise praising the new sultan to be different from II Abdulhamit who, according to ʿUthmān, had disregarded the Ottoman Constitution of 1876 and exploited the common people.

This treatise, written in Arabic and preserved in the Italian Diplomatic Archive in Rome, gives the opportunity to describe the way the Ottoman capital was viewed by a *Ḥanafī*/*Mīrġanī* scholar living in the city of al-Ḥudayda, at south-eastern extremity of the Empire in Yemen.

In 1872 Ṣan'ā' became the centre of the Yemeni province (*vilayet)*, which was divided into four *sancak*s: al-Ḥudayda, 'Asīr, Ta'izz and Ṣan'ā' itself.

Since 1869 the urban hierarchy in the port cities of the region had changed, as a result of the opening of the Suez Canal, involving especially al-Ḥudayda. The ports of Yemen remained under Ottoman control from 1849 until 1911, although his supremacy was constantly being challenged from within and without.

In this context, the *Mīrġaniyya/Ḫatmiyya* order (*ṭarīqa*), from her principal centre of the port city of al-Ḥudayda, served as a mediator between the native population and the Ottomans, felt as a foreign power. The *Mīrġaniyya* is a *Ṣūfī* brotherhood founded by Muḥammad 'Uṯmān al-Mīrġanī (d. 1853), a Sharifian Meccan descendant influenced by the *ṭarīqa Naqšbandiyya* and the Islamic tradition of Central Asia. The order exercised considerable political and social influence in many parts of Red Sea region throughout the nineteenth and twentieth centuries.

In general terms, the *Mīrġanī*s tended to be political intermediaries to more or less heterogeneous interest groups (especially, merchants and artisans) in the places where their tradition was prevailing. Therefore, the *Ḫatmī*s remained loyal to the Turco-Egyptians and the British in Sudan, the Ottomans in Yemen, the Italians in Eritrea, being suitably rewarded for their loyalty by all these dominant powers.

In fact, at that time the *Mīrġaniyya* had a considerable number of followers in both sides of the Red Sea region.

Fotoğraflarla Yemen Yahudileri: Günlük Yaşam ve Kültürel Kimlik (19. Yüzyılın Sonları ve 20. Yüzyılın Başları)

Okan Bozlağan

Bu çalışma, bugün artık İsrail'e yapılan göçlerle sayıları Yemen'de bitme noktasına gelen kökeni milattan öncesine dayanan, otantik Yahudi topluluğun 19. Yüzyıl sonu ile 20. Yüzyıl başlarındaki durumunu fotoğraflar eşliğinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Yemen Yahudilerine dair Hermann Burchardt gibi kişisel ve Ben Zvi Enstitüsü gibi kurumsal arşivlerde bulunan fotoğraflarla sinagoglar, geleneksel kıyafetler, onları geniş toplumdan ve diğer Yahudi topluluklardan ayıran adetler, mimari yapı, İbranice mezar taşları gibi veriler ışığında gündelik yaşamı ve kültürel kimliği ortaya konulacaktır. Bunun yanı sıra ülkenin kuzeyinde çoğunlukla San'a bölgesinde yerleşik olan Yahudilerin altın, gümüş, bakır ve demir işlemeciliğine dair ürünleri de topluluğu tanımlayan, değinilmesi gereken unsurlardan biridir. Osmanlı idaresindeki Yahudi toplulukların hatta dünyadaki cemaatlerin dindaşlarıyla iletişim halinde olduklarını birçoğu dini içerikli çeşitli yazışmalar, seyahatler ve özellikle Sabetay Sevi mesihçi hareketinin etki alanının Yemen dâhil geniş bir alanda yankılandığı düşünüldüğünde bilinen bir olgudur. 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması ve 1872'de Osmanlı idaresinin yeniden kurulmasıyla birlikte modernleşme çalışmaları başlamış özellikle San'a şehrinde bir okul kurulmuş, İmparatorluk çapındaki düzen bölgeye tatbik edilmeye başlanmıştır. Bu durum Yemen Yahudilerinin bir taraftan Osmanlı topraklarındaki diğer Yahudi topluluklarla etkileşimi güçlenirken ülke içindeki isyanlar, açlık, hastalık, ucuz malların pazara girmesi dolayısıyla geleneksel zanaatkârlığın zayıflaması gibi bir dizi sonucu da doğurmuştur. 1881 yılından başlayarak çeşitli teşviklerle 20. Yüzyıl boyunca süren Filistin'e göç etme süreci de böylece başlamıştır. İşte bu çalışma, kişisel ve kurumsal arşivlerdeki fotoğraflarla Yemen Yahudilerinin, Osmanlıların ikinci idare dönemindeki durumlarını göstergebilimsel yöntemle yorumlamayı hedeflemektedir.

Ottoman Health Facilities in Sana'a: Archaeological and Architectural Study, The Military Hospital as a Model

Saleh Ahmad Saleh Al-Fakih

Yemen received great attention in the health sector by the Ottoman government. To raise the level of health in the state by providing health services to the Ottomans and citizens as well, a group of hospitals, quarantine centers, health services and pharmacies were established. They were provided with specialized doctors and necessary medications, as well as training of a number of local people to carry out assistance in this field. Despite Yemeni contributions to Medical Science and Medicines, Yemen's Islamic Architecture did not know the existence of hospitals or other health facilities except during the second period of the Ottoman rule on Yemen (1265-1337AH / 1849-1918).

The importance of research and why is selected

Some of the Ottoman installations have received scientific and academic archaeological studies, such as religious and military installations, but these installations have not been extensively studied from the archaeological aspect. Hence the importance and reason of choosing this research is to contribute a new perspective to the field of Islamic archaeological studies in their architectural and technical aspects, with new and unpublished information.

Research Objectives:

The research aims at documenting and highlighting this type of architecture along with the rest of the Islamic architecture as it is no less important, highlighting its architectural and artistic elements and knowing the mutual architectural influences inside and outside Yemen. It also aims to diversify architectural studies so as not to be limited to a specific type of Islamic architecture.

Research problem:

The problem of research is that the city of Sana'a is one of the cities of Yemen that has been inhabited throughout the Islamic times to the present, which made its architectural remains subject to demolition, renewal, and addition in general. Therefore, it is necessary to do this research for documentation before the disappearance of its features that still remain entirely or partially.

المنشآت الصحية العثمانية بمدينة صنعاء دراسة أثرية معمارية

صالح أحمد صالح الفقيه

حظيت اليمن في المجال الصحي باهتمام كبير من قبل الحكومة العثمانية، وللرفع من المستوى الصحي بالولاية بتقديم الخدمات الصحية للعثمانيين وكذا المواطنين تم انشاء مجموعة من المستشفيات، والمحاجر الصحية، ومراكز للتطعيم، والصيدليات، وزودت بالأطباء المتخصصين، والعلاجات اللازمة، وكذا تدريب عدد من الأهالي للقيام بالأعمال المساعدة في هذا المجال. وعلى الرغم من اسهامات اليمنيين في علم الطب والأدوية؛ إلا أن العمارة اليمنية الإسلامية لم تعرف وجود المستشفيات وغيرها من المنشآت الصحية الأخرى إلا في الفترة الثانية من الحكم العثماني لليمن (1265- 1337هـ/ 1849-1918م).

أهمية البحث وسبب اختياره:

حظيت بعض المنشآت العثمانية بدراسات أثرية علمية وأكاديمية، كالمنشآت الدينية، والمنشآت العسكرية، بينما هذه المنشآت لم تنل حقها من الدراسة الأثرية، من هنا جاءت أهمية وسبب اختيار هذا البحث الموسوم بــ" المنشآت الصحية العثمانية بمدينة صنعاء دراسة أثرية معمارية ".

أهداف البحث:

يهدف البحث إلى إبراز هذا النوع من العمارة جنباً إلى جنب مع بقية أنواع العمارة الإسلامية كونها لا تقل أهمية عنها، وإبراز عناصرها المعمارية والفنية، ومعرفة التأثيرات المعمارية المتبادلة داخل اليمن وخارجه. كما يهدف إلى تنوع الدراسات المعمارية حتى لا تقتصر على نوع معين من العمارة الاسلامية.

مشكلة البحث:

تكمن إشكالية البحث في أن مدينة صنعاء تعد من المدن اليمنية التي استمرت آهلة بالسكان عبر مختلف العصور الإسلامية حتى أيامنا هذه، مما جعل آثارها المعمارية عرضة للهدم والتجديد والإضافة بشكل عام، الأمر الذي يستدعى القيام بهذا البحث لتوثيقها قبل اندثار معالمها التي لا تزال باقية كلياً أو جزئياً.

Asîr sancağında Osmanlı Yönetimi (1872-1918)

Sayed Mohammed Al-Sayed Mahmoud

1872 yılında Asîr sancağının merkezi olan Abha'yı zabt, bu bölgenin bağımsız son hakimi olan muhammed b. Ayız'ı katş ve Ayız hanedanından kalanlarının Osmanlı devlet merkezine sürülmesi, Asîr bölgesinin ve stratejik limanlarının direk Osmanlı hakimiyetine girmesinin başlangıcıydı. Asîr bölgesinde Osmanlı yönetiminin dönemi (1872-1918), Osmanlı devletinin son dönemiyle aynı zamanda geçtiğinden dolayı, Asîr'in Osmanlı idaresine girmesi, Osmanlı devletinin siyasî, idârî, ıktısadî, ictimâ'î ve gövenlik yıkılış görünümlerini gösterdi.

Bu inceleme, Osmanlı idaresinin, Asîr sancağında dayandığı temelleri, Devlet'in onda modern idarî sistemlerini uygulamaya çalışmaları, bu hususta karşıladığı engelleri, ve devletin merkez idaresinin ne dereceye kadar bu engellere karşılayıp Asîr'in her tarafında düzenli bir Osmanlı idaresi kurabildiğini belirtmeye çalışmaktadır.

Yemen'de Islahat ve Çözüm: Osmanlı Meclis-i Mebusanın'da Tartışmalar (1908-1911)

Serap Sert

Yemen'in dağlık bölgesinde bulunan Şii kabile reislerinden Zeydi İmamı Yahya 1904 yılında Osmanlı yönetimine karşı isyan etmiştir. İmam Yahya'nın isyanı II. Abdülhamid'in aldığı bütün önlemlere rağmen 1908 yılına kadar devam etmiştir. 1908 yılında bölgedeki bir diğer lider olan Seyyid İdrisi isyanı da bütün dikkatlerin Yemen'e yönelmesine sebep olmuştur. Bu iki isyan neticesinde Osmanlı Devleti'nin Yemen'de oluşturduğu düzen büyük oranda bozulmuştur. Bu iki isyancı ile anlaşmak bir tarafa bu toprağın kaybını önlemek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda en önemlilerini de Meclis-i Mebusan'da Yemen mebusları başta olmak üzere diğer Osmanlı mebusları yapmaya çalışmışlardır. Yemen'e çekidüzen vererek bu değerli toprakta Osmanlı iktidarını tekrar sağlamak için yaptıkları konuşmalar, hazırladıkları ıslahat layihaları ve mebusların fikirlerini bildirimize konu edilmiştir.

One of the Shiite tribal chiefs in the mountainous region of Yemen, Zaidi Imam Yahya rebelled against the Ottoman government in 1904. Imam Yahya's revolt continued until 1908, despite all the measures taken by Abdulhamid II. The Seyyid Idrisi rebellion, another leader in the region in 1908, has led to all the attention to Yemen. As a result of these two insurrections, the Ottoman State's order in Yemen has been distorted in a great way. In agreement with these two rebels, efforts have been made to prevent the loss of this land. Most importantly, they tried to make other Ottoman parliamentarians, especially Yemen parlimentarians, in the Parliamentary Assembly. They gave speeches to Yemen to talk about what they had done to restore Ottoman power in this valuable land, the reforms they had prepared and the ideas of the parlimenterians.

Viewings of a Yemeni Ambassador in Istanbul in the Late Era of the Sultan Abdulhameed the 2nd, Related to the Trips of Yemeni Representatives to Istanbul in 1907

Talal Hamoud Abdo Bin Abdo Al-Makhlafi

The relationships between Yemeni Government and Ottoman Government during the 2nd era of Ottomans in Yemen, more specifically during the rule of Imam Yahya and Sultanate AbdulHameed the 2nd, very close harmony, which is noticed clearly through exchanging the messages or envoys as non-resident ambassadors and they were responsible to achieve some specific duties according to the necessities. The same thing is with the Yemeni envoys who went in a trip to Istanbul for two months during 1907. After some special political arrangements, one of the representatives of the Yemeni envoys- Mohammed Bin Ghamdan was responsible of writing them down. This can be included under what is known as ambassadors' trips that the Ottoman government knows during the late 17th century, as one of the writings that gather between the political report and the attitudes and personal overviews. The importance of the research lies in the important moments in the history of the relationships between Yemen and Ottomans which was establishing a trust between both using healthy ways and staying away from military clashes. In addition, the historical value of the data that presents a real picture of the capital of Islamic reign of Istanbul at the beginning of the 20th century by a witness who lived the events and wrote them down very precisely the status of a historian, ethnographer and diplomat. This man is not given the sufficient time for research and study. Furthermore, the historical documents that were included in the ambassadors' trips and became a basic source for interested historians and researchers of that era. Based on the available documented, resourced and referenced data that the researcher has about the topic of this research, he will give classified discussion of three basic perspectives. The first, the biography of the personality of the ambassador and his scientific and vocational abilities will give side by side with ambassadors trips in goals and destination. The second will discuss the historical context of embassy and what it includes in showing the historical conditions of the time in the level of Yemen ad Ottoman governments and their connections with the international field and the consequences of the First World War. The third part will include the witnesses documented by Gaghman in his mission as ambassador in Istanbul in the social, economic, cultural, political and military fields.

في ضوء رحلة أعيان اليمن إلى اسطنبول لمحمد غمضان سنة 1907م مشاهدات سفير يمني في اسطنبول أواخر عهد السلطان عبد الحميد الثاني

طلال حمود عبده بن عبده المخلافي

شهدت العلاقات بين اليمن والدولة العثمانية خلال عهد العثمانيين الثاني في اليمن وتحديداً إبان مدة حكم الإمام يحي والسلطان عبد الحميد الثاني نوعاً من التقارب الدبلوماسي الذي ظهر بجلاء سواء عبر تبادل المراسلات الثنائية أو تبادل الوفود والمبعوثين كسفراء غير مقيمين يناط بهم إنجاز مهام محددة كلما اقتضت الضرورة، وهو ما ينطبق على وفد أعيان اليمن الذي توجه برحلة سفارية إلى اسطنبول لمدة شهرين خلال سنة 1907م، بعد استكمال الترتيبات السياسية والدبلوماسية الخاصة بذلك، والتي انفرد أحد أبرز أعضاء الوفد محمد غمضان بتدوينها، بحيث يمكن إدراجها ضمن ما يعرف بالسفارتنامة التي عرفتها الدولة العثمانية منذ أواخر القرن السابع عشر، كأحد أنواع الكتابات التي تجمع بين التقرير الدبلوماسي وبين الانطباعات والمشاهدات الشخصية.

وتأتي أهمية هذا البحث من خلال اللحظة المهمة في تاريخ العلاقات اليمنية العثمانية التي كانت تتلمس آنذاك طريقها لبناء الثقة بين الجانبين بوسائل سلمية بعيداً عن أدوات الصراع العسكري، فضلاً عن القيمة التاريخية للمعطيات التي قدمت صورة واقعية لعاصمة دولة الخلافة الإسلامية اسطنبول مطلع القرن العشرين، من قبل شاهد عيان عاصر الأحداث ودونها بدقة كبيرة أبرزته كمؤرخ واثنوغرافي ودبلوماسي، في الوقت الذي لم ينل حظه المستحق من البحث والدراسة، ناهيك عن الوثائق التاريخية التي احتوتها الرحلة السفارية تلك والتي أضحت تمثل مرجعاً أساساً للباحثين والمؤرخين المهتمين بتلك الحقبة.

وبالاستناد إلى المعطيات الوثائقية والمصدرية والمرجعية المتوافرة بين أيدينا عن موضوع البحث، سوف نقوم بمناقشته بتصنيفه إلى ثلاثة محاور رئيسة، الأول نتطرق فيه إلى بيوغرافية السفير الشخصية وتكوينه العلمي والمهني، بجانب الرحلة السفارية هدفاً ومساراً، والثاني سنخصصه للسياق التاريخي للسفارة وما تتضمنه من إبراز للظرفيات التاريخية السائدة حينها على مستوى اليمن والدولة العثمانية وارتباطاتها بالمجال الدولي وتداعيات إرهاصات الحرب الكونية الأولى، أما الثالث فيتعلق بالمشاهدات التي دونها جغمان في مهمته السفارية عن اسطنبول في المجالات الاجتماعية والاقتصادية والثقافية والعسكرية والسياسية.

Zafer ve Esaretin Yaşandığı Cephe: Yemen Cephesi Nasıl ve Niçin Açıldı?

Yahya Yeşilyurt

Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nda Yemen'de İngiltere ile mücadele etmiştir. İngiltere'nin yerel güçlerle yaptığı işbirliği sayesinde Osmanlı Devleti'ne karşı koyduğu bu cephe, savaş yılları içerisinde birçok olaya ve gelişmeye sahne olmuştur. Cephede yaşanılanların detayına girildiğinde ise karşımıza ilginç gelişmeler çıkmaktadır. Henüz savaşın ilk başlarında ve Osmanlı Devleti'nin katılmadığı zamanlarda yapılan seferberlik çağrılarına bakıldığında, Hicaz ve Yemen'deki 7. Kolordu'nun bu seferberliğe dâhil olmadığı görülmüştü. Oysa Yemen'de Osmanlı Devleti, İngiltere'ye ve isyancı Arap kabilelerine karşı cephe açmıştı ve bu cephe, 7. Kolordu ve bu kolorduya bağlı 39. ve 40. Tümenler tarafından yürütülen harekâtlara sahne olmuştu.

Dolayısıyla erişilen belge ve bilgilere bakıldığında Yemen Cephesi, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle hemen açılmış bir cephe olmadığı gerçeği gün yüzüne çıkmaktadır. 2 Ağustos 1914'te Osmanlı ülkesinde ilan edilen seferberlik emri, Yemen Vilayeti için geçerli tutulmamıştı. Gerçi diğer tasarlanan seferberlik talimatlarında da Yemen dâhil edilmemişti. İklim, sosyal yapı, ulaştırma ve coğrafî yapısının göz önüne alındığı Yemen Vilayeti, Osmanlı askeriyesi tarafından göz önüne alınmamıştı. Bu nedenle ilk başlarda Yemen'de cephe açılması düşünülmemişti.

Ancak Ekim-1914'te bir İngiliz gambotunun Hudeyde önlerinde Osmanlı Devleti'ne ait iki mavnayı batırması durumun seyrini değiştirmiştir. Hudeyde İngiliz Konsolosu, bu vakayı takiben ve bahane ederek, Osmanlı Devleti'yle ilişkilerini kestiklerini bildirmişti. Bunun üzerine, Yemen Vilayeti'ndeki 7. Kolordu, gayr-i ihtiyar 1 Kasım 1914'te seferberlik ilan etmek zorunda kalmıştı. Böylece Osmanlı Devleti, bir yandan İtilaf Güçleri'nin en kuvvetli devleti İngiltere'ye karşı doğrudan bir cephe açmış; diğer taraftan da İngiltere destekli isyancı kabilelere karı Yemen'de mücadele vermek zorunda kalmıştı.

Yemen Vilayeti niçin seferberlik emrinden muaf tutulmuştu? Bu soru kafa karışıklığına yol açmaktadır ve bu çalışmanın ana temasını da bu soruya aranılan yanıtlar oluşturmaktadır. Çünkü Yemen'de İngiltere ile sınır komşusu olan Osmanlı Devleti, bunu görmemezlikten gelemezdi. Hele askeri yöneticilerin savaşa girmeden evvel Yemen gibi stratejik bir mevkii gözden kaçırmış olmaları mevcut şartlar altında bakıldığında imkânsız gibi görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmayla belirtilen hususlara değinilecek ve sorulara yanıt aranılacaktır.

Katılımcılar Listesi (İsme göre sıralı)

Unvan Adı Soyadı	Üniversite, Şehir, Ülke	e-mail
Prof. Dr. Adil Baktıaya	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	baktiaya@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Adnan Demircan	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	adnandemircan@gmail.com
Prof. Dr. Abdulhakim Nasser Ali Al-Eshawi	Taiz Unv., YEMEN	Aleshawi2000@gmail.com
Asst. Prof. Dr. Abdulhameed Hamid Mohammed Saif	Taiz Unv., YEMEN	hmoral2006@gmail.com
Asst. Prof. Dr. Abdulwadod Qasem Hassan Maqshar	Hadide Unv., YEMEN	DrAbdualwadodMoqsher@gmail.com
Dr. Abdulqader Abdulaziz Dahan Al-Abyadh	Araştırmacı, YEMEN	abdulqaderab88@gmail.com
Prof. Dr. Abdurrahman Abdulwahed Mohammed Al-Shuja'a	Sana'a Unv., YEMEN	aalshujaa@hotmail.com
Adel Ahmed Murshed Dashela, PhD Candidate	Dr.Babasaheb Ambedkar Marathwada Unv, Aurangabad, INDIA	adeldashela2010@gmail.com
Prof. Dr. Ali Saeed Saif Al-Sharabi	San'a Unv., YEMEN	aalobidi4@gmail.com
Ali Gar Allh Ahmed Al-Dheeb	Minister of Culture, YEMEN	hamoudyusr1020@gmail.com
Ali Sarı, PhD Candidate	Fatih Sultan Mehmed Vakıf Unv., İstanbul, TURKEY	alitarih81@gmail.com
Asst. Prof. Dr. Amal Abdulmueez Saleh Al-Hamyari	Sana'a Unv., YEMEN	amalisland@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Amat Alghafour Abdulrahman Al-Ameer	Sana'a Unv., YEMEN	Amat.alghafor.alamer@gmail.com
Prof. Dr. Ayşegül Komşuoğlu	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	komsu@istanbul.edu.tr
Asst. Prof. Dr. Ameen Mohammad Ali Al-Gabr	Zimar Unv., YEMEN	aljbar7@gmail.com
Prof. Dr. Bat Zion Klorman Eraqi	The Open Unv. of Israel, Telaviv, ISRAEL	bater@openu.ac.il
Prof. Dr. Birsel Küçüksihapioğlu	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	ksipahi@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Cengiz Tomar	Marmara Unv., TURKEY	
Prof. Dr. Derya Örs	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı, Ankara, TURKEY	
R. Asst. Diren Çakılcı	Akdeniz Üniversitesi,	direncakilci@akdeniz.edu.tr

	Antalya, TURKEY	
Assoc. Prof. Dr. Durmuş Akalın	Pamukkale Unv., Denizli, TURKEY	dakalin@pau.edu.tr
Dr. Ebtisam Mohammed Hussein Al-Gerafi	Researcher, YEMEN	ebtisam.g@gmail.com
Asst. Prof. Dr. Ersin Adıgüzel	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	ceadiguzel@yahoo.com
Prof. Dr. Feridun M. Emecen	İstanbul 29 Mayıs Unv., İstanbul, TURKEY	feridunemecen@yahoo.com
Prof. Dr. Faruk Bozgöz	TİKA-Medeniyet Unv., İstanbul, TURKEY	fbozgoz@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Feyzan Vural -	Ömer Halisdemir Unv., Niğde, TURKEY	feyzan_goher@yahoo.com
Dr. Fuad Abdulwahab Ali Al-Shami	San'a Unv., YEMEN	fuad_shami@hotmail.com
Prof. Dr. Gülden Sarıyıldız	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	guldensariyildiz@yahoo.com
Prof. Dr. Güray Kırpık	Türk Tarih Kurumu Başkan Yardımcısı, Gazi Üniversitesi, Ankara, TURKEY	guray@gazi.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Hatip Yıldız	Dicle Unv., Diyarbakır, TURKEY	hatipyildiz@dicle.edu.tr
Prof. Dr. Hulusi Yavuz	Marmara Unv., İstanbul, TURKEY	
Prof. Dr. Hussein Abdullah Hussein Al-Amri	Sana'a Unv., YEMEN	firasyemen@yahoo.com
Prof. Dr. İbrahim Saadaoui	Tunus Unv., YEMEN	saadaoui_brahim@yahoo.fr
Prof. Dr. İdris Bostan	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	idrisbostan@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Isa Blumi	Stocholm Unv., Stockholm, SWEDEN	isa.blumi@su.se
Prof. Dr. Kaid Hassan Ali El-Jamra	Sana'a Unv., YEMEN	drgaed@ yahoo.com
Dr. Khaled Al-Jundi	Lübnan Unv., LEBANON	k.jundi@hotmail.com
Asst. Prof. Dr. Leyla Aksu Kılıç	Uşak Unv., Uşak, TURKEY	muratmustafa.ontug@usak.edu.tr
Asst. Prof. Dr. M. Sait Türkhan	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	saitmehmet@gmail.com
Dr. Mabrook Mohammad Yahya Al-Dhamari	Zimar Unv., YEMEN	mabrookalthamari@gmail.com
Prof. Dr. Mahmut Ak	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	mahmutak65@hotmail.com
Prof. Dr. Mehmet Şeker	Uşak Unv., Uşak, TURKEY	mehmet.seker@deu.edu.tr
Prof. Dr. Mashoor Abdelrahman Hussein Srour	JORDAN	mhabazi@hotmail.com
Dr. Mehmet Tütüncü	SOTA Research Centre for Turkish and Arabic World, HOLLAND	m.tutuncu@gmail.com
Prof. Dr. Mohamed Saeed	Taiz Unv., YEMEN	prof.malshaibi@gmail.com

Al-Shauiby		
Dr. Mohammad Salah Boukechour	University Center Hassiba Benbouali, Cezayir	mboukechour@free.fr
Prof. Dr. Mohammed Abdo Mohammed Al-Sarori	Sana'a Unv., YEMEN	prof-alsorori@hotmail.com
Prof. Dr. M. Murat Öntuğ	Uşak Unv., Uşak, TURKEY	muratmustafa.ontug@usak.edu.tr
Prof. Dr. Mustafa Küçükaşçı	Marmara Unv., TURKEY	mkucukasci@marmara.edu.tr
Prof. Dr. N. Sinan Turan	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	sinan1972@hotmail.com
Reseracher Necat Çetin	Ministry of National Education, İzmir, TURKEY	tarihci.ncetin@gmail.com
Prof. Dr. Nejat M. Sayem Haleel	Sana'a Unv., YEMEN	
Dr. Neslihan Bolat Bozaslan	Gaziantep Unv., Gaziantep, TURKEY	bolat@gantep.edu.tr
Asst. Prof. Dr. Neven Mostafa Hassan Saad	Menoufia Unv., YEMEN	nevensaad500@yahoo.com
Assoc. Prof. Dr. Nicola Melis	Cagliari Unv. ITALY	nmelis@unica.it
Okan Bozlağan, MA. Student	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	okanbozlagan@gmail.com
Prof. Dr. Refik Turan	Türk Tarih Kurumu Başkanı, Ankara, TURKEY	
Prof. Dr. Rıza Savaş	Dokuz Eylül Unv., İzmir, TURKEY	riza.savas@deu.edu.tr
Saleh Ahmad Saleh Al-Fakih	Minister of Culture, YEMEN	alfaqih635@gmail.com
Prof. Dr. Sayed Mohammed Al-Sayed Mahmoud	İskenderiye Unv.	sayed_m_sayed@yahoo.com
Serap Sert, PhD Candidate	Gazi Unv., Ankara, TURKEY	serap.sert@windowslive.com
Dr. Serdar Çam	TİKA, Ankara, TURKEY	
Prof. Dr. Ş. Tufan Buzpınar	İstanbul Şehir Unv., İstanbul, TURKEY	tufanbuzpinar@sehir.edu.tr
Prof. Dr. Şefaettin Severcan	Erciyes Unv. Kayseri,, TURKEY	severcan56@hotmail.com
Assoc. Prof. Dr. Talal Hamoud Abdo Bin Abdo	Taiz Unv., YEMEN	d.talal.hamoud@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Timur Vural	Ömer Halisdemir Unv., Niğde, TURKEY	
Assoc. Prof. Dr. Y. Yeşim Özer	İstanbul Unv., İstanbul, TURKEY	yozer@istanbul.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Yahya Yeşilyurt	Kastamonu Unv., Kastamonu, TURKEY	yahyayesilyurt@hotmail.com
Prof. Dr. Zekeriya Kurşun	Fatih Sultan Mehmed Unv., İstanbul, TURKEY	zekeriyakursun@gmail.com

www.yemensempozyumu.istanbul.edu.tr